

I. I. U.

II

1300

L

ACADEMIA ROMÂNĂ
MEMORIILE SECȚIUNII ISTORICE
SERIA III TOMUL XIV MEM. II

61642

VICISITUDINILE CELUI DINTĂIU
STUDENT MOLDOVEAN LA PARIS:
GH. BOGDAN

DE

NICOLAE IORGA
MEMBRU AL ACADEMIEI ROMÂNE

MONITORUL OFICIAL
ȘI IMPRIMERIILE STATULUI
IMPRIMERIA NAȚIONALĂ

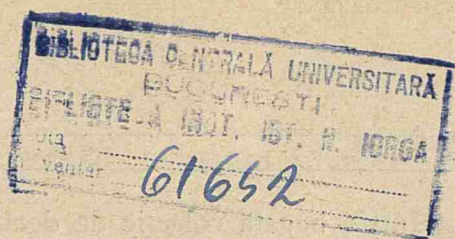
DEPOZITUL GENERAL
CARTEA ROMÂNEASCĂ
B-DUL ACADEMIEI 3-5

BUCUREȘTI

1933

	Lei
N. IORGA. Testamentul lui Nicola Nicolau	12.—
N. IORGA. Apelul către unire a lui Cuza-Vodă la 1859	5.—
N. IORGA. Un nou izvor cu privire la Mihai Viteazul și Radu Șerban.	12.—
G-ral R. ROSETTI. Războiul dela moartea lui Ștefan-cel-Mare până la acea a lui Matei Basarab. III. Tactica	50.—
N. IORGA. « Moșnenii » din Cremenari.	18.—
N. IORGA. Mormântul Doamnei Neaga și al neamului ei	5.—
N. IORGA. Publicații străine privitoare la istoria contimporană a Ro- mânilor	5.—
N. IORGA. Moșnenii de pe Verbilău și de pe valea Buzăului	12.—
N. IORGA. I. Pedagogia unui juriconsult fanariot din București la 1780. II. Intoarcerea unei priage: Doamna Maria Minio	15.—
N. IORGA. Contribuții la istoria modernă a Galaților	20.—
ALEX. LAPEDATU. Din grijile și greutățile unei domnii	25.—
N. IORGA. Știri nouă privitoare la familia lui Petru Șchiopul	15.—
G-ral R. ROSETTI. Războiul, dela moartea lui Ștefan-cel-Mare până la acea a lui Matei Basarab. IV. Fortificațiunea	40.—
 TOMUL XIII (1932):	
	300.—
N. IORGA. Un cugetător politic moldovean dela jumătatea secolului al XIX-lea: Ștefan Scarlat Dăscălescu	45.—
N. IORGA. Doamna Elina a Țării-Românești ca patroană literară	10.—
I. I. NISTOR. Bisericile și școala greco-română din Viena	45.—
N. IORGA. Ceva din legăturile domniilor românești cu Ierusalimul	20.—
N. IORGA. Două scrisori ale lui Atanase Anghel	10.—
N. IORGA. Domnitorii români Vasile Lupu, Șerban Cantacuzino și Const. Brâncoveanu în legătură cu Patriarhii Alexandriei	5.—
N. IORGA. Radu Cantacuzino	10.—
N. IORGA. Donațiile românești pentru Megaspoleon și Vlah-Sarai	5.—
N. IORGA. B. P. Hasdeu ca istoric	5.—
N. IORGA. În jurul pomenirii lui Alexandru-cel-Bun	10.—
I. I. NISTOR. Contribuții la relațiunile dintre Moldova și Ucraina.	30.—
ION I. NISTOR. Din corespondența lui Todleben dela Plevna	40.—
ALEX. LAPEDATU. Campania polonă în Moldova la 1686	25.—
N. IORGA. Un pedagog « moldovean » pe la 1800	5.—
N. IORGA. Câteva observații asupra celui mai vechiu tezaur cultural româ- nesc	5.—
N. IORGA. Legăturile românești cu Muntele Sinai	5.—
I. LUPAȘ. Inceputul domniei lui Matei Basarab și relațiunile lui cu Tran- silvania	15.—
I. C. FILITTI. Oameni dependenți și cultivatori liberi în Principatele Române în sec. XV—XVII	15.—
 TOMUL XIV (1933):	
N. IORGA. Opinia publică germană și România lui Carol I-iu înainte și după războiul de independență	20.—
G-ral R. ROSETTI. Războiul dela moartea lui Ștefan-cel-Mare până la acea a lui Matei Basarab. V. Strategia	70.—
N. IORGA. Din viața socială a Brăilei supt Turci	10.—
N. IORGA. Un observator englez asupra Românilor din epoca lui Tudor Vladimirescu	20.—
N. IORGA. Un om de severă muncă și aprigă autoritate: D. A. Sturdza CONST. I. CARADJA, Steagurile cucerite de Mihai Viteazul în lupta dela Guruslău din 3 August 1601	5.—
ALEX. LAPEDATU. În jurul asasinării lui Barbu Catargiu (Iunie 1862)	30.—
ANDREI RĂDULESCU. Cercetări privitoare la înființarea Curții de Casație în România	40.—
I. LUPAȘ. Corespondența lui Grigorie Ghica, domnul Moldovei, cu Felix von Schwarzenberg, ministru președinte al Austriei 1849—1850	25.—
G-ral R. ROSETTI. Inceputurile artei militare în cuprinsul României de azi	40.—
N. IORGA. Vicsitudinile celui dintâu student moldovean la Paris: Gh. Bogdan	30.—

1300 L

VICISITUDINELE CELUI DINTĂIU STUDENT MOLDOVEAN LA PARIS: GH. BOGDAN

DE

NICOLAE IORGA
MEMBRU AL ACADEMIEI ROMÂNE

Ședința dela 12 Mai 1933

Din Documentele Hurmuzaki (*Supliment*, I, vol. II, p. 255) se cunoștea de mult prezența la Paris, în 1803, a unui student moldovean Gheorghe Bogdan. O scrisoare dela 12 Martie al acestui an, adresată lui Talleyrand, de un anume A. Rally¹⁾, probabil un însoțitor și preceptor, arată că acestui «nobil moldovean venit la Paris pentru motive de sănătate și ca să învețe Dreptul» — deci înaintașul tuturor atât de numeroșilor noștri avocați — i s'a furat dela *Hôtel d'Irlande*, în plin Faubourg St. Germain, rue de Beaune, bani sau lucruri: *un vol assez considérable*.

Se mai știe rostul istoric al familiei Bogdan, dintre membrii căreia unul, Manolachi, învinuit de conspirație împotriva Domniei, a fost executat din ordinul nemilosului Constantin-Vodă Moruzi, hotărît să stârpească opoziția, care dura de vreo douăzeci de ani, contra tuturor Domnilor, a francmasonilor boierești. Era știut și rolul pe care-l joacă în epoca dela 1822 înainte Hatmanul Constantinică Bogdan-Paladi.

Acum de curând, în sfârșit, d-l Claudiu Isopescu a reprodus într'un studiu al său asupra lui Gheorghe Asachi un desemn al acestuia înfățișând într'o formă statuară pe acest boier, cu fața rasă napoleoniană și liniile clasice pe care i le va fi dat gustul desemnatorului însuși.

¹⁾ V. mai jos, p. 12, nota, despre «doftorul Rale».

Intr'o bogată colecție de documente care mi-a fost dăruită mai de curând am astăzi cu ce să întregesc biografia, curioasă și tristă, a fostului student parisian pe care străinătatea l-a zăpăcit și câștigat așa de mult, încât niciodată nu s'a mai întors în Moldova părintească și strămoșească, de care nu se mai simția legat prin nimic.

Gheorghe Bogdan, fratele Dimitrie și sora Ancuța, măritată cu un Roset, erau fiii lui Gheorghe Bogdan, al cărui tată era osânditul la moarte Manolachi Vornicul. Un act din 1834, pe care-l lăsăm să urmeze, arată cum moșiile și Țiganii « hainului » fuseseră confiscați de Turci și restituiți după ce Mărica, sora celui mort, călugăriță, se presintă la Divan cu copiii,—mama nefiind nici dânsa în viață, cu aceste cuvinte de durere: « Vezi, tatăl acestor copii după vinovăție și-au luat răsplătire, dar ei ce sunt vinovați, să rămâie nici cu pânea de toate zilele? »:

Cu multă plecăciuni sărut cinst. mâna d' ceni Costachi.

Eu îmi aduc aminti că în zălili Domnului Calimah bătrănu, la 1795, sau și mai pe urmă cu 2, 3 ani, eram eu copil, au avut judecată răps. cc. Gheorghe Bogdan, vechil din parte cnei Anicăi Roznovăniții, pentru moșie Sărata de pusti Prut, și la înfătoșare ci au avut la Divan, știu că răposatu răspundè în judecată zicând că d'or frații toati moșiile le au dar dela mirie împărătiască, și adecă la tăere răpt. Vornic Manolache Bogdan i s'au luoați toată avere la mirie împărătiască, apoi în urmă, mergând la Domnu Moruz (șters: Vodă) răposata cna Mărica, sora răp. clui Manolachi, ce era călugăriță, cu copii de mână, și zicând lui Vodă: Vezi, tatăl acestor copii după vinovății ș'au luoat răsplătire, dar ei ce sânt vinovați să rămâie nici cu pâne de toate zălili, iproč, apoi Domnu Moruz să vedi că au lucrat, că au venit ferman că dăruești copiilor moșiile și Țiganii. Aciastă știință dumnei cna Anica trebue să o aibă mai bini, la cine esti scrisoare acè de dar, sau din parte împărătiască, sau di la Domnu Moruz, că, dacă ar eși și aceia, ar fi di mari trebuința.

(După o adresă către epitropia casei
lui Const. Paladi, 12 Octomvrie 1834.
— Ciornă.)

Cel dintâiu din actele ce prezint privește Bălțata, una din moșiile tânărului Bogdan, care, la plecare, avea titlul de Căminar. Ea îi venia din căsătoria lui cu o Paladi, care la acea dată de 1801 nu mai era în viață, lăsându-i un fiu, Constantin, acel

Constantinică, pe care-l vom găsi adesea, care, crescut de familia mamei, uni în numele său amintirea amânduror neamurilor sale de origine.

Adecă noi, care mai ȝos ne-am pus nomele (*sic*) și degitele, încredințem cu această mărturie a noastră la cinst. mâna dumisale cuconului Ghiorghie Bogdan biv Vel Camănar pentru hotarul moșie anume Bălțata, ce să află supt stăpănire dumisale, precum că au stăpănit-o dumnelui răposat Lo[go]fătul Constandin Pălade mai denainte, păra ce au trimes pe un Vasile Gălcă vătav, în vreme venirii celora vechi răi Muscali la let 1768, fără nicio supărare di spre nime, dar atăta am auzit precum că în vriame acea răzmeriță s'au sculat Șetrariul Ion Ciute și au luat dijmă di pe acel hotar de moșie Bălțata în 2 ani, fiindu în vreme răzmiriți, iară nu în pace, și în vreme tot acelui vătav dece mai sus numit fără a nu ști nime au luat Ciute dijma pe acei doi ani, iară în altă vreme, după ce s'au făcut pace, n'am apucat să mai ia Ciute sau alte neamuri a lui dijmă di pe acē moșie Bălțata. Și așa știm și mărturisim cu sufletele nostre înnainte judecătii și înnainte lui Dumnezeu. 1801, Noem. 30.

† Eu Ianoș Ghiur, martur.

† Eu Vasili Curea, martur.

† Eu Petre Turbea, martur.

† Eu Ianoș Cășan, martur.

† Eu Ioj Mănar, martur.

† Eu Giurȝu Cojan, Vornic, martu[r].

Coram me, p. Silvestro parcho.

(Pecete peste hărtie.)

Din documentul dela 1802, care urmează, se vede că Gheorghe Bogdan fusese chiar — ceea ce arată că nu era de tot tânăr — Mare Căminar:

Adecă eu Neculaiu sin Vasile tăbăcar și eu Ganciul zet Chiriiac tăbăcar, încredințem cu această mărturie a noastră la cinstită mâna dumisale cuconului Ghiorghie Bogdan biv Vel Camănar, precum că am auzit pe numiții de mai sus părinții noștri spuindu precum că Șetrar Ion Ciute să face că ar fi neam cu dănși și zicē părinții noștri cum că rău și fără cale să acolisăște că ar fi neam cu dănși, cum că nu sintu căt de puțin neam, nici di pe o spiță, și nici după cum am auzit din gura părinților noștri cu sufletele nostre încredințem cu astă mărture; pentru care, neștiindu carte, ne-am pusu numele, căt și degetele:

Eu Neculai sin Vasile tăbăcar, martur.

Eu Ganciul zet Chiriiac tăbăcar, martur.

1802, Ghen. 27.

Și eu am scris cu zisa numiților de mai sus:

Cond. Popa.

Și într'o listă, la 1804, Stănueștii se arată ca fiind a Căminarului Gheorghe Bogdan. Se pomenește și «piatra Spatr. Dumitrașcu Bogdan, ce esti din vale de drum».

Deși felul de a scrie al lui Gheorghe Bogdan e grozav, se pare că e a lui scrisoarea din 1814, prin care, adresându-se unui boierinaș Gheorghe sau Iordachi Oprișan, pe care-l crescuse, îi recomandă interesele fiului, a cărui purtare nu-l mulțămia, în acești termini—s'ar părea, după rândurile dela urmă, că Bogdan se întorsese în Moldova, dar tot ce știm mai pe urmă despre dânsul nu întărește această presupunere:

Cinstite dumneata bade(?) Iordachi Oprișane, fericită sănătate îți poftescu dela milostivul Dumnezeu ca să-ți dăruiască.

Am luat scrisoare dumitale și am văzut celi ce-mi scrii, și-mi pare rău mie că te văd atâta de întrestat și cu hotărâri că nu vei sluji lui Costandin pentru pricina ce-mi scrii.

Logofete, acum ești în vârstă de bărbat, și nu trebuie să socotești greșalele tinereților, ce de a purure plecare aceia ce ai avut cătră acela ce te'u crescut mai din fașe, acum trebui să o arăți cătră fiul acelu, iconomisându-le toati cu înțelepciune; dar prè bini te încredințaz că pentru plecare ce am cătră frati-meu, oricând voi putè, și cei ci voi putè, de a purure voi împleni spre agiutor dumisale. Banei acei ce-mi scrii că ai adus, cum și cei mai d'innainti, pecetluește-i și puni să stè pără ce va veni Cluceriu Ianachi, căci poati să me si plătescă vre un zapis. Si fii sănătos.

814, Maiu 19.

Gh. Bogdan Camr.

[V^o:] Cinstit dmsali Medelnicerului Iordachi Oprișanu cu fericită sănătate.

[De mâna lui Gheorghe:] Medc̄r., vino dela Eș pe aice când te vii întoarci acasă.

(Pecete roșă cu B. Gh. și coroană.)

În adevăr, la 23 Noemvrie 1815, aflându-se acum la Roma, el se gândia numai la o întoarcere, prin Mai, îndată ce-i vor veni banii dela fiu, în «patria sa». Doria să se facă la moșia lui Ciocanii reparații pentru a putea petrece iarna acolo; «încă și o parte din toamnă», «cu toate că», adauge el, «la Necorești obișnuesc a o petrece și a mă zăbovi acolo». Vrea patru telegari «bine potriviți de păr, de mărime și de vârstă cel mult de cinci ani» și «un bun cal de călărie, care să aibă bun mers,

fără nărav și să fugă bine, pentru iepuri, pentru plimbare și, în scurt, să nu fie spărios », plus « doi ogari buni, patru copoi de iepuri, aleși și slăviți ». Se pare că avea grijă și cum să se poarte *à la mode* în « patria » regăsită.

Dm. Medelnicer Iordache Oprișan sănătați îți poftesc dela Dumnezeu ca să-ți dăruiască.

Fiindcă eu cu ajutorul lui Dumnezeu, îndată ce mi-or sosi banii ce ari să-m trimiță fiu-mieu, dela Sfeti Dimitrii încoace, mă pornesc negreșit ca să mă întorcu în patria mè, drept acee iată că-ț scriu să cauți să vezi cu un bun meșter dela Bărlad, de este trebuință la odăile de la Ciucani, să-mi facă oareșcare prefaceri înuntru, pentru ca să fii mai călturoase, iarna, fiindcă negreșit, după cum am zăs mai sus, vroiu să petrec iarna ce vini la Ciucani toată, încă și o parte din toamnă, măcar că aceasta, precum știi, la Necorești obișnuesc a o petreci și a mă zăbăvi acolo; la acest de pe urmă loc ai avè aminte ca să găsești vre o casă cu grajdi i altele ce trebuesc în acè vreme ce am să petrecu. Deosăbit patru telegari bine potriviti de păr, de mărime și de vrăstă cel mult de 5 ani să-mi cauți. Așădere și un bun cal de călării, care să aibă bun mersu, fără nărav, și să fugă bini, pentru epuri, pentru plimbări și în scurt să nu fii spărios. Doi ogari buni să-mi găsești numaidecât și patru copoi de epuri, aleși și slăviți. Moșăe, că-i țănè-o tu cu anul, ori ę'oi lua-o eu iarăși, tu pe stăpănul tău al cunoști, care (?) atunci nimic cu paguba ta negreșit că nu voesc, nici ai avè. Eu cu ajutoriul lui Dumnezeu păra la luna lui Maiu sănt la Eșu. Urmează câte ăț scriu cu acè osărdii și vrednicii care ăț sănt firești. Părul (*sic?*) și făști (*sic*) oi să las à la mode.

Al dum. de bine voitor

Gh. Bogdan.

1815, 23 Noem.

Răspunsu în grabă să-m faci; spune tuturor că vin,

[V°:] Dela Roma.

În mâna dum. Medelniceriului Iordachi Oprișan cu sănătate să să dè la Ciucani.

Dar luna lui Mai trecu — și banii sosiseră — fără ca fostul Mare Căminar și student în drept să-și fi revăzut Nicoreștii și Ciocanii ori Valea Seacă de spre munții Bacăului. Se oprise la Viena, unde era la 19 Septemvrie 1816, hotărît să-și petreacă acolo iarna. Dar că nu voia să se mai întoarcă o arată intenția de a da în arendă unele proprietăți « pe toată viața sa » credinciosului om de casă Oprișan, care a păstrat cu îngrijire scrisorile boierului său. Îi propunea însă, dacă el însuși n'ar putea veni, să risce o călătorie la Viena pentru a-și găsi un

tovarăș de arendă, « Neamț, Grec ori care ți-a părea », care ar avea și bani și o pricepere europeană în ce privește « lucrurile pământului și a viilor ».

Cinst. dum. Medč. Iordachi Oprișan fericită sănătate îți poftesc dela Dumnezeu ca să-ți dăruiască.

În scurt (?) după ză[le] zăci în Avgust am ajunsu la Viena. Cu toate aceste poftesc ca să petrec toată iarna aice, așteptând niști lucruri ce am trimis dela Roma ca să vii aice. Cu toate aceste te înștiințaz că bine eu aș voi să-ți dau ții moșăi Ciucani i Vale Sacă și crășma dela Leș cu an pe toată viața mè, în preț doă mii di galbeni. Priimești tu ca să le ei cu aciastă tocmală? Și, dacă eu mi-ar părè că să nu vin acum acolò, voești tu ca să vii aici și să te întovărășești cu cineva de aice, Niamțu, Grecu ori care ți'a părè, atât pentru banii, ca să mi-i dai aice, cât și pentru că-ți găsi vre unul de aice cari știu mai bine decât în părțile țării acei lucrurile pământului și a viilor? Aciasta voiu să o știu eu odată de la tine. Așteptând, sânt a purure bun stăpânul tău. Iată o scrisoare ce scriu Spăt. Ion Jora.

De bine voitor,

Gh. Bogdan.

1816, 19 Setemvri.

[V^o.] De la Viena.

În mâna di văt. Iordachi Oprișan Medelnicer. La Ciucani.

Dela Viena, la 21 Martie 1817, Gheorghe Bogdan, care avuse năcazuri cu fiul Constantinică și o neînțelegere și cu Oprișanu, amintește acestuia că l-a ținut în chiverniseală și că de aici îi vine toată situația. Dar e în dispoziție de iertare și blagoslovește pe acela care « iubește păra la atâta și pe stăpânul său și pe toți oamenii lui », iubiți, de o potrivă cu fiul, de el însuși:

Cinst. dum. Medč. Gheorghe Oprișani, fericită sănătați și tot binile aț poftesc dela Dumnezeu ca să-ți dăruiască.

Nu tăgăduesc că nu m'ai slujăt cu osârdei, căci și eu însumi ti-am ținut în chivernisală, dar poți tăgădui că nu ti-ai folosit nici di spre parte ta și că mii am rămăi în parte datoriu la cee ce ai ajunsu acum? Având vrednicii ce ai, nu poți să te jăluști că nu ești în bună stare. Mulțamești lui Dumnezeu că ți'au dat-o. Și, de spre parte mè, aț mulțamesc că ai pus-o în lucrare pentru folosul a imbelor părți, cum și toț oamenii mei cred că or face asămine. Mă supărasem puținel că te înșăla Costantinică, dar iată că te ertu din tot sufletul meu. Dumnezeu să te blagoslovască de vreme ci iubești păra la atâta și pe stăpânul tău

și pe toți oamenii miei, pe cari pociu zăce că-i iubesc ca și pe însuși fiul meu, și de vreme că ai voit și voești atât bini a unue și a altora.

Dumitali iubit stăpân,

1817, 21 Mart.

Gh. B. Căm.

[V^o:] De la Viena.

Intru cinstită măn dumi¹ Med. Iordachi Oprișan cu sănătate să să dè.

Scrisoarea dela 31 Maiu, care admite condițiile arenzii, e plină de ciudă, pe Constantinică, un « neghiob » și un « obraznic », pe socru și soacră, cari nu i-au dat o parte din zestre, în care și trei moșii, și ar vrea să-l despoaie, și pe altă lume, între care și consulul rusesc: „eu nu știam că consulii străini în țara acee pot face ce li place“. Dar va merge și până la Impăratul. E foarte sigur de sine și amenință pe copil, căruia de nu-i va face lecția, « să nu fiu Gheorghe Bogdan pe lumea asta ».

Cinst. dum. Sărdare Iordachi Oprișan fericită sănătati și tot bineli ăț poftesc de la Dumnezeu ca să-ț dăruiască.

Îndată ce' lua această scrisoare a mè, să te scoli și să te duci la fiul meu Constandinică ca să priimești din mânil salî otcărnuire trebilor meli de acolò, așa precum el li-au priimit din mâna frăține-mieu. Însă iată că te înștiințaz că ești supt povăța frățani-mieu. Baniî căți or fi la vadelile vânzării moșailor, precum sănt date, s'or schimba în galbeni lipsă la cumpănă și să vor da în mâna omului lui chir Anastasăi Mărgărit ce are acolò la Iaș, de la care vei lua sănet că i-au priimit. Copilului n'ai să-i țai în samă ponturile acele ce sănt fără ispravă, precum 35.000 lei ce zăci că ai lui Gheorghe Dumitroai, pentru că ei vorbile meli n'au avut să facă nicio învoială, și mai vartos că Gheorghî Dimitroai nici-o dreptati nu ari, precum acum scriu și consulului ghenărariului rusăsc asupra aceștii madeli, și, când consul a bărămi (*sic*), încă să nu poroncești ca să să întoarcă acei 35.000 lei înapoit; silit oi fi, precum ai scrisu ca să scriu și Împăratului rusăsc însuș asupra aceștii modeli. Eu nu știam că consulii străini în țara acee pot face ci li place. De a fi vre un viclesug or vre o greșală și smintială a copilului, pentru care poati el să fii vinovat după toată dreptati cătră acel Gheorghî Dimitroai, plătiăscă-i Constandinică din punga lui, iar nu să-ș acopere greșala cu numili și punga mè (afar' acee încă am și scris bădița să-i fii epitropu, că neghiobu acela poati face o mulțime de bicisnicii, dacă nu l-oi strangi la vremi). Asămine puntul cumpărăturii unei părți de moșai, pentru [care] mi-ai scris însuș dum., este vremi, că să vindè până 28.000 lei, în vremi ce-mi aduc aminte, și am și scrisoare înađinsu;

Îmi pare că-i jumătăti prețul din cee ce-m arată. Asămine cătărătul ¹⁾ puni 7 lei și jumătate pe pungă pe acē puțână sumă ce-s dator. Tu-i arată că sânt ca vr'o 11.150 lei bădiții: încredințază-te că este așa. Fă-mi socotială adevărată de toate și nu mai umbla urmând sfaturile altora: căta-mi (*sic*) puțan de trebile meli. Scrie-mi asămine căte cu adevărat sânt vândute cu anul moșăile și crăjma dela Leș, și trimite încă și copiile vânzărilor. Nu da asămine nicicacum din moșie Vale Sacă nimărui nimică. Păladi și Pălădoai nu pot să dē daniu din moșiie ce sânt date în zăstre, și mai vârtos că sânt acum vreme a meli (*sic*), de vremi: 3 moșăi au făgăduit în zăstre, nu mi li-au dat, asămine și alte lucruri. Sălește în Divan pe copil ca să cetească degetele Pălădeștilor, că pare-mi-să să nu fii încălărit o cimpoșătură a lui; și la el o început a să îndăsa obraznicul, dar lasă-l, că, de nu l-oi tāmădui eu, să nu fii Gheorghii Bogdan pe lume asta! Fii sănătos.

Al dum. de bine voitor

Gh. B. Căm.

1817, 31 Maiu.

Cu aceasta se leagă răvașul următor, dela 26 Iulie, care nu mai e însă din Viena, ci din Florența, unde se va așeza pribeagul:

Cinst. dum. Medč. Iordachi Oprışan sănătati și to[t] binile ăț poftesc de la Dumnezeu ca să-ț dăruiască.

Ăț scrisăsăm, treizeci de zăle poate și mai multe or fi, să primești toate lucrurile mele din mână fiului meu Constandinică, însă supt povățuire frățâni-mieu, și în scurt cele ce ai să faci după aceia, fără a lua pără acum niciun răspunsu dispre parte-ți dacă ai pus în lucrare poronca mè ori dacă-ți pricinuește vre o împotrivire de spre parte cuiva. Vroiu a crede că n'ai avut vreme să-m răspunzū, decât că poati fi vre o altă pricină de faci acee. Cu cât mai în grabă ăm scrii de cele ce ai făcut până acum în urma poroncii dintăi. Așăjdere (?) trimetându-ți socoteli cu rândul toate, precum în scurt ăț arăt tot într'aceaa scrisoare, fiind

Al dum. de bini voitor

Gh. B. Căm.

Banii căț ai să-mi trimeti schimbă în galbeni cu lipsă la cumpănă și-i dă în mână tovarășului lui chir Anastasii Mărgărit ce-i acolō la Leș, și sanet că le'i dat, și mă înștiințază; scrisorile prin dănsul mi le trimete.

[Altă mână:] 1817, Iule 26, am priimit cu Ene Mărgărint.

[V^o:] De Florence.

Ă Mons.

Mons. George Oprichan Med. . . , în mână dumⁱ Med. Ghiorghii Oprışan, la Ciocani. Tziocani. Yassi.

¹⁾ *Karavatos*, ticălosul.

În Noemvrie 1818, stând în frumoasa lui « Firențe », Moldoveanul înstrăinat poftia acolo pe bietul Oprișan și-i făgăduia, cu avantajul de « a vedea o țară », că-i va arăta, printr'un « Firentin », o altă agricultură, din care un « mare folos să va pricinui toată țării » (*sic*):

Cinst. dum. Med. Gheorghe Oprișan fericită sănătate și tot binili
 ăț poftesc de la Dumnezeu ca să-ț dăruiască.

Iordachi, scoală-te încale și vin la Firențe să mă vezi. Eu nu poti
 acum pân după culesul viilor, și ț'oi da încă un Firentin ca să-ț arăte
 cum să lucriază viile și pământu. Adă și toati socotelile. Să poati încă
 să faci cine știi vre o tocmală deosăbită pentru moșiile meli, să ți le dau
 pentru mulți ani în orândă. Și, în scurt, îi vedè o țară și, după cum tu știi
 bine rândui lucrul pământului, negreșit că mare folos să va pricinui toată
 țării, că ț'oi da om ca să-ți arăti toate acele ce sânt spre iconomia casii.
 De nu poți acum veni, trimite-m socoteala în scris.

A di de bini voitor
 Gh. B. Căminar.

1818, 13 Noem.

[V^o.] De la Firențe.

În mâna dum. Medč. Gheorghe Oprișan cu fericită sănătati să să dè
 la Ciocani.

Gheorghe Bogdan avea și acel frate mai mare — îi zice:
 « bădiță » —, Dimitrie, Mare Vornic al Moldovei. Acestuia îi
 scrie el la 25 Ianuarie 1819, propuindu-i spre vânzare toate
 moșiile, oferite și prin « gazeturi », pe bani ori cu « chizășie
 evropeenească bună ori și moldovenească ». Și el încheie cu
 aceste cuvinte de veșnică despărțire: « *Eu, bădiță, în țările
 acele nu mai vin, cu toate că eu n'oiu înceta de a ruga pe Dumnezeu
 apurare pentru sănătatea și fericirea a tuturor adevăraților Mol-
 doveni și mai ales pentru fericirea și sănătatea aceluia ce l-am
 socotit în toată vremea ca pe însuși părintele meu* ». El glumia
 asupra sângelui semi-grecesc al copiilor lui Dimitrie, pe când
 ar fi « adevărați Moldoveni » aceia ai Anicăi, probabil sora lor:

Cu frățască plecăcune închinându-mă, sărut cinstita mână dum^{li},
 bădiță.

Încă acum de te supăr pe dum. ca să-m spui pentru cari cuvânt ai
 încetat cu totu de a-mi scrii, și mai ales fiind că eu sânt hotărât ca să-m
 vându moșiile de acolò, nevoind a mai avè tot pricini, atât cu Costan-
 dinică, cât și cu blăstămații de Greci. Nădăjduesc că te'i săli dum. mai

înnainte de fiișticiari altul ori a le cumpăra cu bani peșan și trimeti aici unde mă aflu, ori dacă mi'i da chezășii evropeeniască bună ori și moldoveniască că voi avè la vremi tot aici, ci pe tot anul te vei îndatori dum. cu Costică în toată viața mè, adecă plătind acè puțână datorie ce pot avè acolò, afară dintr'aceia și trei mii de galbeni în doă vadeli pe fiiștece an, începând dela Sfântu Ghiorghii viitor, și înnainte lor. De voești cu bani gata, atunce gătești cât mai în grabă 80 de mii de galbeni și dreptū la cumpănă, cu cari de due chipuri ați voi mulțami dum., înnădinsū și fără mai multă zăbavă, ori, mai bine a zăce, trimite-m contract întărit după obicei, și atunce ț'oi trimite și eu unul asămine îndată în țară (?), că am pus în multe gazeturi această vânzare, și pentru acè te înștiințáz ca să apuci lucrul la vreme. Eu, bădiță, în țările acele nu mai vin, cu toati că eu n'oi înceta de a ruga pe Dumnezeu apurure pentru sănătati și fericiri a tuturor adevăraților Moldoveni și mai ales pentru fericire și sănătate acelu ce l-am socotit în toată vremi ca pe însuș părintele meu, fiind

1819, 25 Ghenar.

Al dumⁱ pria-bun și mai mic frate

Gh. B. Căm.

Să înțalegi, bădiță, că, când ai trimete dum. tocmala de 3 mii de galbeni pe an, atunce după moarte mè rămân moșiile a dumⁱ, iar, de socotești dum. că copii dum. au puțuntel de parte greciască într'ânșii, ză Anicăi, surorii meli, să facă aca tocmală obișnuită (?), pentru că fecōrii ei sânt adevărați Moldoveni.

Gh. B. Cam.

[V^o.] De Rome.

A Monsieur Dimitrij de Bogdan, Grand Vornik de la Moldavie, par Vienne en Autriche.

Τῷ πανευγενεστάτῳ καὶ περιποδήτῳ μοι ἀδελφῷ, κυρίῳ μοι κυρίῳ Δημητριάκῃ Μπογδάνῳ Μέγα-Βορνίκῳ.

Par Vienne en Autriche, pour Jassi, capital de la Moldavie.

Fratele era însă greu bolnav de ochi și fiul Constantinică se afla la Constantinopol, voind, spune tatăl în glumă, să se facă « Țărigrădean » (poate să moară « și la Bagdad »). Scrisoarea din 22 August e importantă și prin ce se spune despre cunoscuta mișcare ieșeană, provocată de măsurile contra ciu-meii, în care însă el vede o revoluție contra Grecilor, pe care o crede neapărat necesară, — « și apoi săracii or să fie fericiti »:

Cu frățască plecăciune închinându-mă, sărut cinstită mâna dumⁱ.

Frățască scrisoare dumⁱ din 5 a lui Iunii a anului acestue cu plecăciune am luat în zilile aceste a lunii lui Agust, și mai întâi mă bucur

și dau laudă pre-puternicului Dumnezeu că te-au scăpat din mânăli morții, și așa, crezând că dum. te afli acum sănătos, mă veselesc din tot sufletul meu.

Și eu am fost puțintel bolnav, dar acum stau mai bine.

Mulțămăsc pentru că dum. ai priimit otcărnuirea trebilor meli; neștiind eu, tot am scris la Constantinică, măcar că Țărigrădianul niciun răspunsu nu mi-au făcut. Aștept dar, precum ăm scrii dum., socotelili lui Costandinică și, cât pentru dănsul, de vreme că au hotărât să moară Țărigrădian, poate să să ducă și la Bagdad, dar avere sa negreșat că nu va merge, și dum. ai da în știre că contracturile ce a face el pentru moșiile lui rămân fără țării. Îi înștiințază dum. pe cei ce or fi făcut ca să ții lucrul mai înainte; cât pentru liafa Pah. Gheorghe Oprișan, dum. rămăi stăpân să o hotărăști.

Bădiță, aud că s'au făcut zurbă în țara acee. Gazeturile însuș facu pomenire, și dumv. nu-m scriți mii nimic. Fi-va vitezălor Moldoveni precum văd în gazeturi? Or să gonască pi ticăloșai de Greci din Moldova? Alt chip nu rămâne ca să fii fericită țara noastră. Căti Ț'am spus ce-m faci mii blăstămatul de Mărgărit. Și apoi săracii or să fii fericiti! D-ta găsești alt chipu ca să-m trimiți banii, iar nu pin mijlocire lui Mărgărit. Priimiți, bădiță, alte doftorii de ochi. Ț'am trimis dou rețete și nu-m scrii nimic, trusele făcuti de pre-slăviți doftori. Pentru acee dum. le è fără a cuteza.

Pui dou părți apă puțintel caldă și a tria parte doftorie șă-ț spală ochi sara.

Dou părți apă răci, a trie parte doftorii șă-ț spală ochi diminiată. Ai vidè că vr'un ce folos ai avè, poate în de toț (*sic*) încă, fiind

Al dum. pre-plecat și pre-iubit frati

1819, Agust 22.

Gh. B. Căm.

Dar Dimitrie muri îndată după aceasta, și unul dintre fiii Anicăi, Ștefan Roset, făcea în Octomvrie al aceluiași an o socoteală a averii « moșilor » (unchiului) săi ¹⁾.

1) Samă di căti bani s'au strănsu din veniturile dumisale moșului Gheorghie Bogdan, care e de cătră duml. Pah. Iordachi Oprișan, di vreme ce au luat moșu-meu răposat. Dimitrachi Bogdan Vorc. moșiile moșului Gheorghie asupra dums.; 819, Iuli 2.

lei bani

12503. De la moșie Ciocanii, căstul Sfântului Dimitrie a anului 1819, iar căstul Sfântului Gheorghie a acestui an au intrat în socoteala dumisale vărului Costandinică Păladi Hat., arândator dl. Camr. Costachi Cerchez...

9.500. De la moșie Vale Sacă, tij căstul Sfântului Dimitrie, 819...

150 căstul Sfântului Dimitrie a crăcni ot Târgul-de-sus, 1819...

300 chirie dughenii ot Târgul-de-sus pe un an întreg...

14.136,90 ci s'au dat neguțătorului Stavru și Costandin Radovici pentru 927 olan-deji, căte 15 lei, 10 parale unu, ce au dat poliți la Viena pentru dl. moș Gheorghie.

Deci, după socoteala nepotului, la 4 Maiu 1820, Gheorghe Bogdan era acum la Roma.

La 1820 încă, Noemvrie, avem o « vânzare » a moșiilor Ciocani, Marțocani și Măciucași dela Tutova și o parte de moșie în Tecuciu, pe trei ani, către Oprișan, din partea unui frate sau unei surori a deșteratului.

La începutul lui 1821, vorbind de acest contract, Gheorghe se mângâie de moartea fratelui: « Ce să-mi pară rău că n'au trăit mai mult; dar de asta sântem toți născuți: pentru ca să murim! ». Moșiile dela munte le dăduse unor Armeni, cu privire la purtarea cărora față de sătenii unguri se interesează. Din nou speranța celui « adevărat Bârlădean » de a veni în țară, la primăvară, se manifestă:

Cinst. dum. Păh. Iordachi Oprișan fericită sănătate și tot binili ăț poftesc de la Dumnezău ca să-ț dăruiască.

Ce să facu dacă au murit bădița! Așa ăi dat tuturora a faci. Ci să-m pară rău că n'au trăit mai mult, dar de astă sântem toți nașcuți: pentru ca să murim!

Mă bucur că tot dum. ai luat moșie Ciocani cu anu. Sânt încredințat că ții bini toți oamanii casii. Facu socotială că asămine urmare păzăsc și Armenii cu Ungurii dela Vale Sacă: câte odată răpezi-te ca să vezi de sânt mulțămii oamenii mei de la acel sat cu necustorii Armeni: pune la cale lucru dacă nu-i... Și spuni mai ales lui Ștefănică că rămâne însărcinat, că, precum răposatul fratile mieu în vremi, că și Anica soră-mè răspundè pentru dânsul, ca să dè poveț Armenilor. Caută, Iordachi, de plătești de acum înnainte banii cumpărării moșii pe an

7,30 pentru plicul cu cărțile și socotelile ce s'au trimis la moș Gheorghie i răspis- ca că au triimis poliți poțta a galbinilor arătați.

1,60 pentru oțat ci s'au cumpărat și s'au spălat bani, fiind boala ciumii.

500, ci s'au dat la Sfântul Mormânt, după sănetul egumenului de Gălata; 819, Octv. 26...

1,15 pe o carte de la Roma, venită de la moș Gheorghe; 820, Maiu 4.

2,30 tij pe altă carte; 820, Mai 2...

13.375, pentru 856 galbini olandezi ci s'au trimis la Vghena cu doftorul Rale, căstul Sfântului Gheorghie, ce avè să i să trimită moșului Gheorghie; 1820, Iule 20.

4,90 pe un plicu cu cărți ce s'au triimes la moș Gheorghie după răspiscă; 820, Noemvr. 22...

10.171 ci s'au plătit dumisale moșului Dimitrachi Bogdan în plată datorie dumi- sale a moșului Gheorghie.

13.125 S'au plătit la neguțătorii Stavru și Constandin Radovici din Eșu pentru 840 olandezi, căstul Sfântului Dimitrie 820, ci s'au luat poliți ca să răspundă la Vghena, ca să să trimită la moș Gheorghie prin Arniștainu.

38 scădere a 152 caragroș ci s'au luat câte 7 pol lei unul și s'au dat căti șapte lei și zăci parale unul...

la vremi, că eu trag mare supărari aice. Asămine urmeză să păzască și Armeni. La toată scrisoare le scriu. Dum. Spat. Ion Jori ză-i și din gură că eu sânt adivărat prietin și Bărlădian. Poate că eu să viu la primăvara viitoare ca să vă vădu pe toț. Fii sănătos, ză tuturor oamenilor miei că eu îi iubesc chiar ca un părinte pe fii săi. Rog pe Dumnezeu ca să le dè sănătati și toată fericire.

Al dumv. bun stăpân
Gh. B. Căm.

1821, 6 Ghenar.

[V^o.] Cinstitului dum. Păh. Iordachi Oprișan cu fericită sănătati să să dè.

[Pecete roșă.]

Iată acum o Domnie nouă, românească, a lui Ioan Sandu Sturza, care el însuși se declară « o aproape rudă, văr primare » al « celui ce acum să află înstreinat la Roma ». Nemulțămît cu nepotul Roset, acesta face pe Vodă însuși epitrop al averii sale, arătând că a pus « vechil deplin, împuternicit a face ce va voi cu averea sa », pe Italianul marchiz Ludovic Coccapani. Acesta și vine în țară și arendează moșiile Ciocani, Ivești și Pogonești Armeanului Ioan Balasan și lui « Ioan Fransoà Vensan Peres », adecă d-rului Jean François Vincent Pérez.

Noi Ioan Sandu Sturza Voevod, cu mila lui Dumnezeu Domn țării Moldovii.

D-lui Camr. Gheorghî Bogdan, acel ci acum să află înstreinatu la Roma, ne scrii rugându-ne și ca pe un firesc epitrop a tuturor de obștii și ca unii aproapi rude, văr primari, ca mai întâi să priimim a fi epitrop șă, al doile, să luom sama epitropului său ci au fost pără acum în lucrare ci au păzât șă păzăște, cari epitrop esti dumnealui Vornicu Ștefan Rosăt, lăsat de răposatul fratili dumsⁱ. Caminar, și ca să i să triimită cinci mii galbini prin dumⁱ Ludovic Capani, ci l-au rânduit vechil deplin împuternicit a faci ci va voi cu avere sa. Deci noi, giudecând de cuviință cerire dums. Caminar, am chemat pe dumnealui Vornicul, căruia arătându-i celi scrisă de dumnealui Caminar, i-am șă poroncit ca să-mi înfășoșăză bilanțu de luaturi șă daturi șă să închipuiască șă gășare acestor 5.000 galbini ca să i să triimată; însă dumnealui nu numai că bilanțu n'au arătat, ci încă, fără să ni facă cunoscut nimică, sfârșăști tocmală pentru moșia Ciocanii cu săliștile ii pe 12 ani în 4.000 #; cari urmare a sa auzându-o noi dela streini, am șă sfărămat-o, șă ni-am îngrijăt spre a să gășă altu chip, ca să nu lăsăm pe dumnealui Caminar întru așa mari nevoi, și mai întâi am cerut să ni dei toati socotelili, rămăind noi epitrop asupra aceștii casă după însuș cerire dumⁱ Caminar, și am fost gășand mușteriu de 5.000, adică cinci mii galbini în vadè de 14 ani

pentru moșăia Ciocanii cu săliștili iai; am șă săvârșăt tocmală cu dumnealui Ioan Bălăsan șă doftorul Peris, șă cu toati că prețul esti puțan, dar tot de cuviință șă mai folosătoriu decăt acel închipuit de cătră dumnealui Vornicu Rosăt. Dreptu aceia spre a avè tării și nestrămutare acestu contractu dat de cătră dumnealui Ioan Bălăsan șă Peris doftorul dumnealui [Lu]dovic Cocapini (*sic*), deplin vechil dums. Camr. Gheorghî Bogdan, întărim șă noi cu a noastră iscălitură și peceti, la let 1823, Avst. 18, Iaș.

Noi Ioan Sandu Sturza Voevod.

Locul peceții.

Noi mai jos iscăliți Ioan Bălăsan și Ioan Fransoà Vensan Peres, adimerim prin acest condract și dăm dums. Camr. Gheorghî Bogdan prin vechilul său domnului Ludovic Cocapani că am cumpărat venitul moșăilor dumisali Ciocanii, Iveștii și Pogoneștii, de la Țint. Tutovii, pe paisprezăci ani, cari ani să începu de la 1824, Apr. 23, șă să sfârșesc la 1838, Apr. 23, cu preț 5.000, adecă cinci mii galbini Olanda pe toți anii aceștia.

1-iu. Banii mai sus numiți ne îndatorim a-i răspunde în doî vadele, adică doî mii cinci sute galbini acum la facire contractului șă doî mii cinci sute galbini ne îndatorim a-i număra în Viena în curgătoriul anu, la 1 Noemvrie.

2-le. Datoriu esti dumnealui Camr. Gheorghî Bogdan a nu fi volnicu pără la împlinire numiților ani suptu niciun cuvânt de a li vindî de veci sau a li faci schimbu sau daniî șă mai vartos șă la morte dums. să îndatorești a lega pe clironomii dumisale ca să nu fim prescurtați den putere acestui contract pără la împlinirea acestor mai sus arătați.

3-le. Dumnealui Ludovicu să îndatorești a ni da orghinalul vechilului dum. Camr. Bogdan, în putere căruia am cumpărat acesti moșăi.

4-le. Orice acareturi vom faci pi moșăile aceste spre podoaba șă folosul moșăi, să rămăi a moșăi, fără să putem pretenderesă cevași.

5-le. Țiganiî ci va avè dumnealui la aceste moșii datori să fii a ni lucra câte doisprezăci zăli proaste ori la ci-i vom puni, iar altă nimică, îndatorindu-ni și noi a li da locul de arat și de cărat, căt va ceri trebuința, iar nu mai multu, precum șă imașu.

6-le. Întâmplându-să vre o răzvrătire în pământul acesta, pe toată vreme ci vom fi isterisăți de venitul numitilor moșii, să fii datori dumnealui Camr. a ni o împlini afară den pomeniții ani a condractului, țâind șă noi samă de veniturile ci vor urmă pe acè vremi a răzvrătirii.

7-le. Scutelnicii Căminării să aibă a ni-i da, șă ei datori să fii a ni lucra după cum ne vom așăza cu dănșăi, iar, nedându-ni-să, să ni răspundă dumnealui Caminar ca șă alții ce au scutelnici.

8-le. Dumnealui Ludovic este îndatorit a ni faci numitele moșă, tesilim în hotarăli ci astăzi să află în stăpănire dumnealui Caminar, iari lipsind vre o parte de loc, prin drumul giudecății, să aibă a ni scādè după

analoghii, și, iarăș, prisosănd, să avem a-i plăti după analoghii, însă când de suprivighere noastră fără giudecată va lua cinevaș vre o bucată de loc, nu numai să rămănem păgubaș, dar rămănem și îndatoriț a răspunde acè pagubă.

9-le. Toți lăcuitarii acestor sate sănt îndatoriți a ne lucra după ponturile gospod, dându-li și noi locu de arat, iarăș după ponturi, cum șă emăș.

10-le. La toamna viitoari datori să fii orăndătorii vechi a ni slobozi locurile trebuitori spre a ni face arături de tomnă.

11-le. Copie de pi hotarnici întărite de cătră Măriia Sa Vodă să ni să dei pentru a putè păză hotarale moșăilor.

Cu acesti unsprezăci ponturi am cumpărat venitul moșăilor mai sus arătați de la dumnealui Caminar Gheorghii Bogdan, prin deplin vechilul său dumnealui Ludovicul după vechilăcul den 1823, Apr., după cari și o parti șă alta ari a urma întocmai, și spre încredințari urmiază a noastră iscălituri, priimind șă ei asămine condract întărit de cătră Măriia Sa Vvodă.

În Iaș, 1823, Avst. 14.

Iscăliți: Ioan Bălăsan șă Peres doftoru. Întăritura c.c. Aghenții în limba nemțască, cari nu s'au pus aici.

Dar acest suflet neliniștit ajunse răpede, la 1825, în conflict cu toți: cu Balasan, cu Coccapani, pe care declară că nu l-a înțeles plenipotent, și cu Vodă însuși, căruia-i tăgăduște dreptul de a se intitula « părinte obștesc a Moldovei », nefiind « Domn din cliromonie » și având dela Poartă ordin « să se poarte bine cu boierii pământeni, iar nu să-i desbrace », adăugind și aceea că « au făcut obraznic și nesupus și pe copilul meu ».

Arătările dumisali Caminar Gheorghii Bogdan.

Nu-i nicicacum adivărat că eu am dat vechilăc nemărginit dums. marchizului [Lu]dovic Cocapani. Drept aceia îl și pusăsăm supt povățuire și ocărnuire Mării Sale lui Vodă, și mai vartos că vechilăcul îi mărginit în puterile sali, șă Măriia Sa Vvodă, cari voia mè ca să-l covărșască, adică să facă ceva pisti voia mè; să înțalegi mai ales adivărul acesta den vechilăcurile ci am dat mai în urmă tot dumisali marchisului șă întru carile îi cresc puterile în rând fără a-i da lui voi să facă ci i-a plăcè cu avere mè, precum șă cu trebile meli. Măriia Sa Vodă cu greșală ia titlul de părinti obștesc a Moldovei. Întăi că nu-i Domnu din cliromonii șă apoi au uitat că Porta îi poronțești să să porti bini cu boerii

pământeni, iar nu să-i dezbraci, și ci vrē Măriia Sa să facă altă ceva cu mini decât ar voi să mă dezbraci, după ci mă supără pără la atăta că să poati zăci că mă mărturisăște împreună șă pe omul meu; faci mai multu Măriia Sa, că au făcut obraznic șă nesupus șă pe copilul meu. Așa faci un părinte? Așa au făcut el cu copilul meu, când l-au scos din robii. Deosăbit Bălăsan ori n'au băgat în samă vechilăcu meu, ori nu l-au cetit: într'un chip ori întru altu îi vinovat. Cum pentru marchizul Cocapani, îndreptare îi lesni: nu-mi dau banii ci să facu a zăci. Ei, apoi eu li am arătat vechilăcu; de s'au înșălatu aici, ci pot a zăci. Dar Vodă nu poate să să înșăli. Deci dar vina cade pe dănșăi, mai ales că au cu ce răspundi. Asămine îi cu totul căzut cuvântul ci arată Măriia Sa Vvodă că, neștiind altu chip pentru a avē acei cinci mii de galbini, s'au dat moșii Ciocani cu acel preț, de vremi că în vechilăcu să da voi pără a să vindi parte den Ciocani, afară numai ca să să dē cu altu preți decât trii mii de galbini pe anu acesta: moșii împreună cu Vale Sacă.

1825, 29 Octvr. după noi calindari.

Iscălit: Gheorghe Bogdan Caminar.

Din partea sa, fiul se prezintă ca unul din creditorii tatălui pe care abia-l cunoaște, și întră în războiu cu arendașii acestuia:

Tatăl meu având a-mi da 45 mii lei capital, cari eu i-am dat în plata datoriilor dumisale cu ani mai nainte, bez dobînda cîtă să va faci de atunci și până acum, prin vechilul dumisale Ludovic Cocapani, la anul 1823, au vîndut în orîndă cu anul dumisale Ioan Balasan și Ioan Fransuă Veisa Peris pe 14 ani, dela 1824, Apr. 23 și înainte, venitul moșiilor dumisale Ciocanii, Iveștii și Pogoneștii, pentru întămpinare cheltuelilor petrecerii dumisale la locul unde să află, iar venitul moșiilor Țăganca di piste apa Bărladului, Tătăranii, Movilenii, Sbogomeștii de la ocolul Pereschivului și Burdusacii dela Țînt. Tecuciului, cari sînt trupuri osebite, viile de la Chilieni, precum stupii i vite albi și altile, după anumi izvod au rămas nevîndute pentru plata banilor mai sus arătați, ci am a lua eu de la dumnealui, iar numiții orîndători, în neființa mē aici și fără să arăte contractul la vechilii miei, mergînd la moșii, au pus stăpănire de sine nu numai pe numitele moșii, a căroră am cumpărat venitul, ci și pe celelalte rămasă nevîndute, cum și pe stupi, vite și altile pojąjăi a casăi, vii și încă pe o driaptă moșii a mē, Măciucașii, cari o am cumpărată de veciu cu 35 mii lei, drepti banii miei, și pe 50 bejănari ci îi am iarăș drepti ai miei cu hrisov gpd.

Prē-înnălțate Doamne! Numiții orîndători au la mînă contract piste cari nici ei, nici eu nu putem treci, nici a păși. Pentru acasta dar mă rog ca aceli ci nu să coprind prin contractul meu și le stăpănesc pe di-asupra și făr niciun cuvînt, să fii poroncă să să ei de la dînșii și

să mi să dè în stăpănire, adică moșia Țăganca, Movileni, Tătărăni, Sbogomeștii și Burdusacii i vii, stupi, vitile albi și altele dreptu a tătîni-mieu spre plata banilor ci amu a lua dela tatăl meu, precum și moșia Măciucașii și 50 bejănari ci sînt ai miei cu hrisov, asămine și tot venitul moșilor de la 1823 și păr astăzi, precum și sporiu stupilor, a vitelor albi, undi spre a nu rămănè păgubaș de dreptul meu, ci este întemeet pe canoanile celi mai legiuite a dreptății.

[Constantin Bogdan.]

La 1826, un avocat italian, Adami, e trimes de Gheorghe Bogdan pentru lămurirea situației încurcate de lipsa lui:

Cinstite dum. Păh. Iordachi Oprișan fericită sănătati îț poftesc dela Dumnezău ca să-ț dăruiască.

Vine într'aceli parte dum. avocatul Adam pentru ca să pui la cale trebile meli ori prin învoială ori prin judecată. Drept aceia poftesc să-l primești cu cuviința căzută și să-l ajuți în cele ce poati avè trebuință de spre parte dumatiale, pentru folosul meu, scriindu-mi încă din vreme în vreme cum să poartă și cum izbăndește; aducându-ți aminte de cât bini la vreme Ț'am făcut, nu-ți pară rău în supărările cele de acum.

1 Septem. 1826.

A di de bini voritor
Gh. Bogdan.

[V^o.] Cătră cinstit dumⁱ Pah. Gheorghii Oprișan cu multă sănătate să să dè.

Și iată o scrisoare în românește dela Giuseppe Maria Adami, «advucatu dums. Ghiorghii Bogdan».

Arh. Pahr.

Te înștiințaz că au vinit dumlui cc. Ștefănică Rosăt și te poftesc să vii sau să scrii dum. ca să-m plătiască banii ci ari să dei dumisali cc. Ghiorghii Bogdan, după cum arată socotiala alăturată, făcută din poronca Mării Sali lui Vodă și pe cari dumta o ai cunoscut-o di bună căt pentru acești bani.

Te rog să cercetezi această socotială și să mă înștiințazi di este bună, și mă rog să mă înștiințazi cari bani mai sînt de plătit în urma aceștii socoteli până în zîoa di astăzi și di la cini trebui să să cei acești bani.

Mărie Sa au priimit scrisoare lui Bogdan, dar n'au respuns încă nimică. Mă rog să am răspuns cu cât mai în grabă cu acest trimes înna-dins, și sînt a d-tale

slugă și prietin
Adami (cu litere latine: «Giuse Maria
advocatu dums. Ghiorghî Bogdan»).

Eș, 1826,

Noemr. 27.

Tă rog să mă triimetu socotială în natol (*sic*) cu respuns.

[V^o.] Cinst. măna dums. cc. Ghiorghî Opișani Cămnr. cu plecăcune la Bîrlad.

Carte avocașilor ¹⁾).

O altă scrisoare a lui Gheorghe Bogdan îmi e cunoscută numai prin acel rezumat al lui Opișan, din 1827:

1827, Fevr. 6. O scrisoare tot dela răps. Căminar Bogdan cătră mine, Pahr. Opișan, și cătri Medč. Brăescul, scrisă pe 4 fili de hîrtii, cu doă iscălituri, ce zice: să depărtăm din Ciocani și Vale Sacă pe posăsori. Mai scrii și pentru avocatul Adami și Cocopani.

Tot pe această cale avem știre despre două alte scrisori, din 1828:

1828, Fevr. 6. O scrisoare tot a răps. Camr. Bogdan, ce zice că avocatul dumnealui ar fi luat cîte 2, 3 sute galbeni. Mai zice că, di-oi vidè că faci vre un vicleşug, să dau jalubă, și altile multe mai scrii. In cari sînt doă iscălituri.

1828, Fevr. 8. Un răvaș tot dela răps. Camr. Bogdan, în care îmi scrii că au întrat vrajbă între creditorii săi: nu vor să-i dè bani, să întăriască vechilimea ce-m trimiti în limba talienască. Tot în acel răvaș arată că Adami era cel mai rău și fără ispravă om a Romi. S'au înșălat creditorii să ni opriască ca să nu-i triimet eu toate vechilicurile ce au scris după cererili și cu știința creditorilor am făcut, vr'o trii zili sînt... Sînt 2 iscălituri într'acel răvaș.

De aici se deschide un proces, pentru care, cum o arată scrisoarea lui Constantinică, din 26 Iulie 1828, Bogdan se adre-

¹⁾ La 23 Iunie 1827, cineva (iscălitură indescifrabilă) pomenește lui Opișan de « vechilul moșului Gheorghei Bogdan » și cere a i se da « avocatului » scrisorile.

Opișan înseamnă jos: « La vadè m'am dus la Eș și dlr. umblasi în săpeti și toate scrisorile moșii Ciocani li luosi și li dădusă la vechilu și avocat rânduit de dum. cucon Gheorghî, și eu am înșămnat aice ca să să știi cum s'au urmat; 1827, Iuli 29 ».

sează « tuturor Împăraților », adică Țarului, și capătă, supt ocupația rusească, un ordin de cercetare dela contele Palin:

Arhon Paharnici,

Fiindcă tatăl meu au dat protest în numile tuturor Împăraților pentru pricina ce ai cu Bălăsan Armanu și cu avucatul, după cari au și venit poronca Exelenției Sale grat Palin cătră consulatul de aice ca cu scumpătate să să caute pricina aciasta între tatăl meu cu părții, de aciasta, cerând trebuința a fi neapărat dumneata aice, pentru aciasta din poronca și a consulatului scriu dumitale ca îndată să te scoli să vii aice spre a da răspuns la celi ce vei fi întreat. Poftesc dar zmintială sau întârzieri să nu faci, ce îndată să vii, iar, di ești rânduit în vre o slujbă, să înștiințezi îndată ca se-ți scot voi.

828,

Iuli 26.

A dumitale gata,

Costandin Palade Hat.

Deci nici Adami, « cel mai rău și fără ispravă om al Romei », nu putu mulțami pe tulburatul boier, care, crezându-se înșelat prin nouile contracte, rugă pe Oprișan însuși prin acest act, plin de amintiri de drept de la Paris și de expresii italiene, să-i descurce o avere atât de primejduită (14 Fevruar 1829):

1-ju. Fiindcă la titul vichilăcurilor legili dau voi ca si numască cineva vichil ori prin scrisori făcute di oaminii stăpânirii, vra să zică întărite, ori prin scrisoare cu pecete și iscălitura aceluia ci numești un vichil, cât și prin săngură scrisoare și iscălită numai di numitoriul, dreptu aceia toate aceli lucrări, ci ajungu în talmăcire, ci fac vechilăcului ci dau în limba italianiască tot asămini țării vor avè, di vremi ci si află pusi iscălitura mè, câte odată poate să să uite cineva, precum și aceli ci li-au scris poate să nu è sama ca si pui toate voințele numitoriului în vechilăcul său.

Talmăcire vechilăcului ci dau de acum Pahr. Gheorghii Oprișan i spre a săvârși toate trebile meli di acolo.

Cu acest vechilăc cari îl va avè țării eu, cel mai di jos iscălit, număsc și întărăsc ca pi un al meu vichil pe duml. Pahr. Ghiorghii Oprișan pentru ca si poată în locul meu și al meu numi să isprăvască toate trebili meli în Eși, ci iasti Scaunul țării Moldovvii, unde să află toată avere mè, precum și moșăile, viile, crășma di sus și orici alti lucrurile ci simtu și în stăpâniri mè în țara aceia, și cu putere a căruie vichilăc rămân fără țării toate vichilăcurile ci să dideră mai înainte răposatului Marin Adami, și așa duml. Gheorghii Oprișan, rămaind fără supărare, va urma precum mai gos să arată.

Dacă fiul meu Costantin Păladi Bogdan a priimi să să însărcinezi di toate datoriile mele di ace, carile sănt de șasă mii doi sute di galbini drepți la cumpănă, precum șă să plătiască toate cheltuelile ci s'au făcut acolo și să vor faci di acum înainte pentru trebile meli, întru carile să cuprindi și aceia ci ciari să să dè vichilului meu di acum, așădire să-mi dè câte doi mii di galbini pe tot anul, în toată curgire viații meli, însă iar nu alt feliu, și carele să fii drepți la cumpănă și fără cheltuielile meli, și cu bună chizășii ca fiul meu vra ținè tocmala aciasta fără a o strica di a purure, pentru carele și eu atunce, adică din ciasul ci să va întări tocmala aciasta, îi dau tot ci am acolo, adică Ciocanii, Vale Sacă, viile de la Necorești, crășma din Târgul-di-sus și tot în scurt ci am eu acolo supt stăpănire mè, făcându-l deplin stăpănituriu di a putè face ci a voi cu toate aceste lucruri, însă numai să fii statornic la făgăduințele lui. Așădari îi dau șă tot aceia ci mi să cuvine cu orici chip și drepteate di la datoriile ci am să iau di acolo, supt fiișticarile numi și cuvânt.

Iar, când fiul meu nu-mi va priimi tocmelile di sus arătati, atunci vechilul meu va cerca ca să găscă alte obrazi ori și elu sângur, și carile oricarili le va priimi, atunci li va da asămine, însă cu aciastă deosăbire că acești di pi urmă ori acești toți va întoarci moșiile, precum și toate celelalti lucruri ce s'au pominit după cei zăci di ani la urmași, clironomii fiului meu, în stare în carile să află acum, adică cu toate zidirile, vile, morile și alteli, precum și tot acel no. di dobitoace di orici fel vor fi, cari sănt aciastă dată, afară numai no. Țiganilor, precum să va urma la vreme întoarcirii și fără a să putè ținè — (*sic*), țiind bini toți oamini mei, precum și Țăganii, și nesticând nici ca cum moșiile meli, știut să fii că eu nu sănt răspunzitoriu di nicio pagubă, cu totul ori în parte, să să întâmpli din nenorociri pagubă pricinuită di foc, ploi mari, cutremur, chiatră, ci poati să cadă pe moșai, precum nici di bir ori cheltuială ci va ceri stăpănire ori și alții de pe moșii, atât fiul meu, cât și oricini a ținè cu anul moșăile să să știu că, când să vând, cel ci li cumpără, cad pe dănsul toate aceste nenorociri, iar că fiul meu didesă moșiile și avera arătată câte trei mii de galbini pe an înainte tulburărilor di acolo, eu nu cautu aceste.

Iar, când, după doisprăzăci zili di vremi tocmeli arătati nu vor fi priimiti nici di spre o parte, nici di spre alta, atunci să vor vindi la mezat toate aceste lucruri și carile mezat să va îndilunga șasăzăci di zile după obicei pământului, după carili să vor da acelui di pi urmă ci va da mai mult; di cătră vechilul meu, să va da în știri că moșia Ciocanii cu toate celelalte lucruri, afară di Vale Saca, să socotește pentru doi mii și o sută di galbini pe an din vinitu, iar Vale Sacă pentru noi sute di galbini pe anu, numai din vinituri, că așa încă să didesi pi anu înainte răvoluție, socotindu-si dispărțite și că după obicei pământului o sută pi cel ci să ceri (*sic*). Asupra vinitului unii moșai la vânzare, măcară că eu, precum am zis, li dau acelu ci di pi urmă ci va da mai mult, di vremi că moșiile să didesi pentru trei mii di galbini pi anu mai înainte să închipuiască cineva, ciia ci or da di acum înainte,

și încă aciastă dată, avându locu vânzare, atunce vechilul meu va ceri di la toț datornicii mei, după raportul, undi iera cuprinsu izvodul datoriiilor ci am să eu iar di la dănși, ci făcusă răposatul Mariia Adami Marii Sali consulului rusăsc în țara Moldovii, anumi signor cavaleriul Leli, am eu aice un asămine raportu și carile răportu iara adiverez în toate lucrurile (adică socotindu-le precum au dat, cum au voit Măriia Sa Sturza, împreună cu Ludovic Cocapanii, toate averile afară di crășmă din Târgul-de-sus, că s'au dat cu voia mē pe cățiva ani, atunce cu o scri-soari a mē innadinsu, cu tocmală ca acia la ci ci o țănē pe acei ani, să o facă de izinovă împreună cu dughenile ci sănt alătore), afară de închipuitili contracturi a moșii Ciocanii și Vale Sacă și celelalte lucruri, carele fără voe mē li didesă în precum au voit. Deci dar, precum am zis, vechilul meu va ceri di la toț datornicii mei toț banii acei ci-mi sănt datori după zisul izvod, precum va ceri asămine di la dănșii și șasă mii galbini ci am cheltuit pentru pricina lor, atăt cu toți acei vechili ci i-am triimās acolo în natăte rānduri, cāt și pentru marili dobānzi ci sănt sălit ca să plătesc aice tot pentru pricina lor, careli acești șasă mii di galbini i-i voi plăti fiișticari dintr'ānși după analogul ci s'a hotără di acolo, toți acești galbini, cāt și toate datoriiile vor urma prețul banilor ci avē la vremi ci iara datorii să le plătiască.

Vechilul meu va puni mână pe moșia Ciocanii și Vale Saca, crășma din Târgul-de-Sus, viile dela Necorești și alteli, precum să didesi poroncă mai nainte și la vremi tot dums. Pahr. Gheorghii Oprișan ca să o facă, urmānd asupra datului și luatului, pentru suma di cinci mii di galbini ci s'au triimis aici, di la carile au să să scadă veniturili moșii Ciocani de șasă ani încoace, precum să să cei ceia ci covārșāști mai mult asupra dobānzii acestor cinci mii di galbini, i vinituri asămine urma(?) să va păzi, di vremi că eu n'am iscālit închipuitul contract ci au făcut Ludovic Cocapani, împreună cu Măriia Sa Sturza în al doili viniri lui în țara Moldovvii și mai ales di vremi că Armanul Bălăsan n'ari nicio dovadă în māinili sale carii să arāte că eu am priimit acel închipuitu contract, precum nici ācala ci țini Vale Saca, necunoscāndu-l încă di nume. Cāci într'alt fel ar fi aratat-o giudecātorilor. Asămine tării nu au și aceli de pe urmā închipuitele contracturi ci vrē să facă răpousatul Maria Adami și pi carile să voē ca să li priimāsc și să le întāresc. Vechilul meu ari să cei de la fiul meu dobānda a doī mii de galbini ci au dat ial fără voia mē lui Gheorghii Dimitriu și pentru carele āi plătesc eu dobāndā cāte doāzāci pe sutā pe anu di zāci ani și mai mulți încoaci să-i iei, așājdere și viniturile de pe trii moșāi ci-m fāgāduisā în zāstri răposatul socrul meu, triizāci de ani a fi, și din carele n'am luat nimicā pără acum, pe carele moșāi le țāni ial în stāpāniri ca un clironom ci să aflā. Asămine āi va ceri și parte de vinituri ci ni să cadī di spri toată avere ci au luat în clironomii di spre parte maică-sa, carele să chiamā după legile lui Iustinian avitețāi, mai ales că sănt numit epitropu večnic al său după diiata socrului meu, și mai ales că cee ci am făcut eu pentru dānsul puțāni pārinți o fac, cāci, cānd dumnl. mi să împotrivē ca să nu fiu

epitropu așa, adică večnic, cu lesniri ăm ești ori pociu eu atunce să străc diiata și, învoindu-mă eu cu rudili răpousatului socrului meu, să în-părțasc în giumătate cu dănsăi parti di averi ci după lege un părinti poati să o dè cui i-a părè, nefiind nici ca cum dovadă că eu l-aș fi dat în adopsionu, adică fiu de suflet socrului meu, precum toată Moldova o știi și, orișicând lucrul ari fi așa, sângură putere părintască să dă, iar nu pricinile interesurilor: așa ăi di adivărat acest lucru că fiul meu însuș voești și ceri ca să fii clironomul meu. Vechilul meu va săli pe fiul meu în giudecată pentru ca să dei la ivală toati diiațali ci are în mână, adică a socrului meu și a soacrii meli, precum și acele a surorilor socrului meu și acele a rudilor soacrii meli.

În-căt pentru avocatul Adami, vechilul meu a vidè ceia ci au luat ial de acolo, căci de aici i s'au dat la purcedire lui doă sute unsprezăci galbini, ci a vidè și cee ci au făcut ial și după aciasta i să va da ceia ci a găsa cu cali giudecata, precum, de au luat mai mult decât aceia ci i să cadè, atunce, văzându-să lucrurile ce sânt drepti a lui, însă din poronca stăpânirii să va opri acè somă di bani ci mai rămăne dator, neavând ial voi ca să țai mai mult decât o slugă, un vezeteu, doi cai și o butcă ușoară pe cătă vremi ar fi acolò, căt și mâncare sa și înbrăcăminte tot eu eram datoriu să le plătesc, dar, fiindcă ial s'au purtat cu totul rău, giudecata ari să hotărăscă atunci. Ari să cei vichilul meu di la Măriia Sa cavaleriul Leli, consul rusăsc, toate scrisorili ci i-am scris ca să să arăte Divanului, precum și zăsul raportu, mai ales că cuprinde și toată istoriia lui Ludovic și a avucatului Adami pără la vremi ci să ridicasă poalile, pot zăci, undi să vedi toată istoriia acistor doi obraze și cărmuire ci au făcut amândoi cu mini, diosăbit să va ceri și copia sănetului ci mi-au dat (Sămionu, adaus) cavaleriul Molvolti, carile să află unul din creditorii mei, cu carile sănet să strică cambila (*sic*) di o mii cinci suti di galbini ci avèm eu să dau aice. Asupra contractului în viața ci să făcusi di aice pentru ca să înșali Adani pe fiul meu, și așa eu nu rămăiu nicicacum datoriu. Tij un cuvânt ci am făcut asupra cuvântului *tațite*, carele vra să zică priimire fără scriisoare. Vechilul va cere încă di la Divanulu ci era în vreme Sturzii, acum mai di pi urmă, însă di a fi trebuitoriu, un raport ce li făcusăm iau supt numi di jalobă și după carile Armanul n'au dat bani lui Adami, ci voè să facă asămine contract ca acialași, ci nu l-am iscălit întâiași dată, cel cu crășma și cu Vale Sacă; de n'au făcut asămine ci-m pusăsă mii, eu opozițione, adică înpotrivire legiuită am făcut-o. Măcar că al triile vichilăc să triimesăsă totu după cerire lui și cu carile să strica cè al doile, cu carele credè el să mă înșali, și să înșali pe toț, pentru că nu i-au plăcut acel al triile vechilăc, s'au bolnăvit și au murit mai târziu, și vicleșugul lui Adami nu să vedi curat, di vremi că ial vini acolò ca să opriască si să ia moșăile din mâna tălharilor și apoi tot ial vrè să facă asămine contracturi ca și aceli ci nu si iscălisă, nici au fost priimite; aice amestecă vichilăcul cu învățăturili ci avem să dau vichilului. Fiindcă pricina cu fiiul meu iasti o pricină di carile legile nu vorbăscu, vechilul meu a arăta Divanului că după

voe ci dau legile judecătorilor ca să hotărăscă după cugetul lor și a lor bună părere, când nu să află legi asupra vre-unii pricini. Asămine va faci Divanul aciastă dată și cu pricina noastră, știut fiind că și când să faci vre o lege, oriși căruie ar fi tot cuget și buna părere, le iau întru agiutoriu acei ci o fac, căci giudecătorii nu pote niciodată lăsa o pricină fără a o hotără, căci într'alt felu rămanu răspunzători de toată paguba. Căt pentru banii acii ci s'or lua ori de pi vânzare moșăilor, dacă a avè loc, ori și toți ciialalți ci mi s'or vini dela datornicii mei, supt ori[ce] cuvânt și numi m'er fi iar datori, toți banii aceștia în galbini drepți la cumpănă să să plătiască și să să dei îndata în mâinule celui mai cinst. și chevernisit bancheriu a țarei aceia și pe carele îndată și acesta să-i treimată pren mijlocul altoru bancheri aici la Roma, pe carile luându-i ieu, voi da îndată întăritura că toate lucrurile s'au făcut cu răgulă. Giur pe cinsti și cugetul meu că voi da întăritura fără zmintială la toți banii aceia; însă să să rădice mai nainti trimetiri lor de acolo plata vechilului de acum, precum și cheltuiialele trebuinçoase ci am făcut pentru trebile meli, pi cari plată și cheltueli le va hotără Divanul, precum a găsi cu cale.

Știut să fii că eu nu rămăiu răspunzătoriu de paguba ci poati să să întâmpli (carele Dumnezău să feriască), din pricina focului, a marilor ploii, cutremurului, chetri și orici altă întâmplări ci pot să cadă pi moșăile și viile arătați în vechilăc, și toati celelalti lucruri din nenorociri cu totul pagubă or și în parte, căt și pentru orici feliu di bir or cheltuială ci va ceri Stăpănire, ori și alțai di pi zăsăli toati moșăili și avere mè, nici acelora, aceluia ci li vor țanè cu anul, precum nici copilului meu eu nu rămăiu răspunzătoriu di nimică, nici voi scăde nici din ceia ci au ei să-mi dè pe tot anul, știut fiind că cel ce li cumpără rămăni ial însuși răspunzătoriu, după obicei.

Vechilul meu nu va priimi giudecători pe părintele Mitropolitul Veniamin, pi cumnatul meu Iordachi Roznovanul și pi socrii fiului meu.

Vechilul va arăta că al triile vechilăc ci să triimesăsă lui Adami tot după cerire lui străca al doile vechilăc ci să triimesăsă de pe (*sic*) doă luni și cateva zăli mai mult mai înainti și după carele acest de pe urmă ial crede să facă cee ci a voi, măcar că într'aceiaș vremi ai scrisăsăm o scri-soari întru carele ai zăcèm că un stăpănu nu numai poate să facă ci i-o plăcè, iar un vichil ba, pentru că are să facă ceia ci să cadì, cu atât mai vartos că Adami vini acolo ca să arăti nelegiuire acelor închipuiti contracturi, paguba adică *lezeoni*, și rușfeturile ci să didesă și apoi tot voè să facă asămine. Esti dar trebuință di altă legi pentru ca să rămăi toati fără țării, când să străcă cali între dănsăli. Di spre altă parti am făcut *opozicioani* la vremi, adică înpotrivire prin raportul ce am făcut Sturzii atunce, înpreună și Divanului, supt formă di jalobă. Diosăbit am scris Armanului însuș să nu cumva să facă contract cu Adami, să nu dè banii, că eu nu priimesc. Într'aceș vremi am scris tot lui Gheorghii Oprișan să pui mâna pe moșăi și să dè în știre tuturora că eu nu priimăsc nici ca cum acele contracturi ci va să facă. Armanul au întăles, cielalți, di au rămas surzi la poronca mè, prè puțan îmi pasă: vor da ceia ce au luat

de pe lucrurile meli, adică di pi moșăia Vale Saca i crășma de Tărgul-de-sus înapoi.

Vechilul meu va cerca în scrisorile lui Adami *votul legal*, adică priimire legiuită ci li-au scris avocatul Peliciuli asupra madeliî zăstriei meli și asupra parte ci mi să cuvini din toate veniturile ci dau toată avere ce țane fiul meu di spre parte maică-sa.

L. P.

Gheorghii Bogdan Cămr. 1 Fevr. 1829.
Am pus și pecete mē.

Ciinstiti dumta Păharč. Gheorghii Oprișan, cu fericită sănătati mă închin dumitali.

Adu-ți aminte că mi-ai scăpat odată viața din primejdii și că dumta ești încă pricina pentru carele Armanul și cielalți neguțatori n'au putut să isprăvescă contracturile ci voè iai să facă cu Adami, tot cu mari pagubă a mē. Priimești dar, rogu-te, să te însarcinezi dumneata însuș ca să fii vechilul meu pentru ca să dai sfârșăt bunu tuturor trebilor meli di acolò după cuprindire vechilăcului ci-ți triimet, și, cât pentru plată, o va hotără Divanul, precum și pentru cheltuelile ci să faci, tot din banii miei să vor lua; ceie ci ț'am făgăduit eu mai înnainte, le'i lua-o îndatăș. Cu toati aceste neștiindu-l cu adivărat de'i priimi, poati pentru că nu oi fi sănătos, închipuindu-l într'aciastă dată că Divanul n'a priimi să număsc altul în locul dumitali, atunce cu scrisoare mē aciasta ai putere ca să numești pi carele ai gășă cu cali dumta vechilul meu, după tocmiala ci'i gășă cu cali: eu priimăsc supt cinste și parola mē. Aciastă scrisoari vei arăta-o Divanului.

A dumitali iubit

1 Fevr. 1829.

Gheorghii Bogdan Cămr.
Am pus și pecete mē.

L. P.

Acum și Oprișan vine la rând. Nu i se mai dau Ciocanii, când a câștigat destul. E un «sărit». S'a dat ordin sătenilor să-l gonească pe Balasan. S'a scris consulului rusesc. Și Oprișanu și Vodă Sturza «se vor stânge de pe fața pământului». Unii ar fi vrednici de moarte. Fostul Domn a câștigat și pe Constantinică, dându-i pe nepoata sa...

Ordinul către săteni, cerându-li să-și aleagă deputați, e de tot interesul.

Ciinstiti dum. ziupăni (*sic*) Bălăsani, fericită sănătati,

Am pari dișănțat că bărămești (*sic*) ma imult a țanē Ciocanii, în vremi ci nu ai nici contract iscălit di mine, nici vre-o altă dovadă iscălită de

mine în mână. Zăci numai pentru că ai dat cinci mii de galbini în mână lui Ludovici și a Sturzăi. Rogu-te e-ți banii dela cini le-î dat, măcar că ai luat și mai mult de pe Ciocani până acum; pentru carile prisosăsc, mi-î întoarce negreșăt. Cini Ț'au zăs să nu cetești vechilăcul și să nu bagi în samă? Care legi și care om de triabă ar fi făcut o faptă ca aciasta, afară decât un zărit? Și cu rușfeturile un altul s'ar fi mulțămit, nepu-tând isprăvi să aibă iscălitura mē, să cei să aibă banii. Măcar că eu, cee ce-i adivărul, 4.600 galbeni mi au dat Ludovicu. Iată să isprăvești acum, că am dat poruncă sătenilor să nu te mai priimască. Pără și jalobă ănpăratului rusăsc am scris. În scurt te-î stânzi di pe fața pământului dum. împreună cu Sturza și toți cealalți îndărăpnici. Pără esti vremi vină-ți în socotială și lasă-te atât dum., cât și acel cu Vali Sacă. Să voiți a bărămi pe asămine mincinoasă contracturi ce voē să facă zăritul de Adami, în vremi ce, nepriimindu copilul meu tocmelili ci am zăs să facu cu dănsul, dumn. putēți să luați moșăile meli împreună cu crășma și tot cu aceli tocmeli câte dou mii di galbini pe anu, pe cei zăci de ani numai. Vedeți ci folos și ce căștigu ăț avē!

Roma, 6 Fevruarii 1829.

A dami de bini voitor
Gh. B. Cam.

Pricina de acolō că aț datt dou suti de galbini lui Adami, puteți să-i dați și tot ce aveți, eu v'am înștiințat. Ț'am scris încă dum. că Adami nu poati să facă aceli contracturi. Minciuni armenesti, eu nu li ținū în samă. Părăsăști-te prin mijlocire lui Galu de a țănē curăspundență cu Ludovicu, a-î ațăța cu minciunile voastre pe creditorii miei pără ce astăzi, văzând că eu nu priimăsc contracturile, că, după cee ci am suferit eu, aț fi vrednici de moarte. Sturza di spre altă parte acum zăci că au cheltuit cu copilul căt era în robii, și consulului rusăsc au zăs că mi-i datoriu dumnealui cu ce plăti: scrisoare consulului o am aice. Dumnealui să-i dē pisti nas și să-i vândă moșăile ca să plătiască: ari poruncă împărătiască ca să mi să facă dreptati. Ți trimet scrisoare. Sturza cu minciuni numă pe minciuni o puni; răspunsu mi l-au făcut. L-au însurat ca să-i dē pi nepoată-sa împreună cu Mitropolitul la căștigu făcut.

Gh. B. Cam.

Dumv. sătenilor de Ciocani și Vale Sacă, fericită sănătati vă poftescu de la Dumnezău ca să vă dăruiască.

Nepriimindu dumⁱ Păh. Gheorghii Oprișan și dumⁱ Med. Ion Brăescul, unul să fii vātafu la Ciucani și celalalt la Vale Sacă, precum au fost mai înainte, atunce fiiștecarile satu va alege unul dintre dănsăi și fiiștecarile după lege lui sântu bini încredințat că vor fi și oameni de triabă și vrednici și oricarile de acum înainte le va țănē moșăile cu anul ori și le va cumpăra de istovu, va fi mulțămit de acele obrază și voi însuși într'aceș vremi, fiind și voi oameni de triabă, tot un om de triabă va lua, precum și eu tot asămine în cee ce oi putē v'oi apăra.

Deci dar acum cel întâi lucru ci aveți a faci, să căutați bini esti de a nu da nici ca cum ascultari satul Ciucanii Armanului Bălăsan și Vale Saca celuelaltu înșălătoriu, carile au pus mâna amândoi pe acela moșăi, precum nici a-i suferi atât pe dănsăi, cât și pi ai lor ori și alții carile vor fi mai înaintea de a să sfârși pricinile meli de acolò și a să puni la cali, în scurt de cătră Divanul țării acee, după carile va eșă la ivală hotărâre ci va păză urmare voastră și cătră cini v'ar fi atunci, să-l cunoașteți și să vă mulțămîți de acel obrazu.

Roma, 6 Februar, 1829.

Al dumv. de bini voitor
Gh. B. Cam.

Ceva mai potolită e această instrucție către același Oprișan, la 8 Februarie:

Roma, 8 Februar 1829

Cinst. dum. Pah. Gheorghii Oprișan cu fericită sănătate mă închin dumi!

Fiindc'a întratu o vrajbă între creditori și nu vor să dè bani ca să triacă cu protocol vechilăcul mieu ce scrii în limba italieniască trimis, acum de o dată acest ce am făcut eu în limba moldoveniască scrisă asămine țării ari după legi. Puni dar în lucrare și, de or da bani, oi trimite și acee. Să nu să mai afle la îndoială boeri, că, adecă, nu era cel mai rău și fără ispravă om a Romii. S'au înșalat creditori să mă opriască ca să nu-i trimit eu toti vechilăcurile, ci am scris după cerire lui. Și, cu știința creditorilor, am făcut v'o trei zăli săct. Putem să facu eu ceva fară ni să o ști ei! Apoi ce mai dărdăești Armanul și cealalți țaitori cu anul precum să numescu ei! Părătul împreună umblă ca să mă stângă de pi fața pământului. L-am lovit la vremi și așa au rămas rușane lui, precum și Sturza, că-l am nici la vremi, că eu nu primesc căș-tiul tot lui Ludovicu.

Gh. B. Cam.

Pentru carile tălmăcire, cum o chemu a avè țări și locu vechilăcului însuși adecă acest ai vechilăcu însuși.

Gh. B. Cam. Roma, 8 Februar 1829.

Iar, după câteva zile de cugetare, el trimete acestuia următoarea procură în limba franceză, care arată cât știa dintr'însa:

Par la présente procuration je nomme pour mon procureur mons. Georges Oprischen paharnik à l'effet de traiter de mes affaires en moldavie où sont situés mes biens, tels que la terre tziocani, la terre valesaca, la crisme di tergoul de souss, les vignes de necoresti, ec. ec. je designerei desormais ces deut derniers fonds ec. ec. par dependances, et par laquelle annule les précédentes procurations qui j'avois données

au feu Josepho Marie Adami afin que de la sorte mon procureur puisse agir librement comme il suit.

Si mon fils constantin paladi bogdan consente a me donner ma vie durante deux mille ducats par an dans quatre termes taxes et invariables à chacun d'eux, qu'ils soient justes en paix et sans aucun frais de transport à ma charge, en me les faisant parvenir toujours par la voie des banquiers par tout ou je irai en coupe et avec garantie ainsi d'être punctual à tous ces engagements et en outre de maintenir irevocablement le contrat fait à ce sujet et si, de plus, mon fils s'oblige par le même contrat de payer les six mille deux cens ducats que je dois ici à rome, aussi bien que tous les frais et autres dépenses qui ont été faits juis qu'ici la bas pour mon conte, ainsi que celles qui seront faites à l'avenir jusqu'au moment ou le dit contrat aura été signé par lui et approuvé en même tems par le divan de la moldavie, alors, de l'instant que tout ceci a lieu, je cede en toute propriete et perpetuite à mon fils ce que ci dessus j'ai dit que je possède en moldavie et je l'en rend même meitre absolu, afin de pouvoir disposer de tout comme bon lui semble et sans aucun empechement de la part de qui que c'est soit.

mais, dans la suposition que mon fils se refuse de venir à un pareil arangement avec moi, en ce cas mon procureur est autorise à faire les mêmes proprietaies que je viens de citer à des fermiers, un ou plusieurs n'importe, avec la différence seulément, que, passés cinquants resolut, ceux-ci seront obligés de restituer les biens en question dependances ec. ec. aux sucesseurs de mon fils avec ce qu'il-y-a de bati dessus, construit, fabriqué et planté ainsi que la même qualité de bestiaux qu'on leur aura consignés lors de la mise en possession, chacune suivant l'espece specifiée d'avance dans le bail a contrat, car, quant aux egyptiens qui sont, soit dit en passant, tous esclaves, on s'en tiendra au nombre de personnes alors existants, c'est à dire au terres de la restitution, sans qu'il leur soient permis neanmoins d'en distraire, vendre ni échanger même aucun d'eux et en traitant aussi avec la même humanité et les gens libres qui abitent mes deux terres à la fois, comme en ne deteriorant non plus ces mêmes terres et leurs dependances ec. ec. Il sera stipulé dans l'un ou l'autre contrat que tout degât quelconque, en partie ou en totalite, et tout desastre, de quelque nature que ce soit, qu'ils peuvent survenir, ce qu'à dieu ne plaise, à mes deux terres et leur dependances, ec. ec., seront toujours à la charge du fils ou des fermiers, ainsi que chaque exigence en nature ou pecuniaire qui auraient pu être faites par les autorités locales ou autres dans l'intervale du tems depuis la mise en possession des que je previens d'avance de ne pas les dedommager en rien. Ces deux tentatives manquées, deux jours apres, mon procureur peut proceder à la vente par enchere de mes deux terres tziocani et valessaca, leur dependances ec. ec., pour être adjudgées à celui des encherisseurs qui aura offert de plus le dernier jour de l'encan, qui est le cinquantieme selon l'usage de la moldavie,

cependant je mette de rigueur qu'un avis préalable doit précéder cette vente, par lequel on fasse connaître aux concurrents que tout autre argent que de l'or ne sera point reçu: tout en leur annonçant qu'avant la révolution qui eut lieu en Moldavie ma terre Tziocani devait être donnée à fermes, ainsi que les dépendances ec. ec., pour deux mille cens ducats par an, tandis que la terre Valessaca n'a été donnée que pour neuf cens seulement, terme moyen cependant, vis à vis les années présentées, et les futures surtout.

ainsi tout l'argent provenant de cette vente, aussi bien que celui qu'il doit me revenir de la réalisation de mes créances delabas et de celle de mes autres droits, à quelque titre que ce fut, sera payé en or effectif et déposé comme tel à la banque du plus accrédité banquier de la Moldavie, afin que celui-ci me le fasse parvenir à son tour par la voie d'autres banquiers ici à Rome, ou, après l'avoir reçu, j'en donnerai reçu toute à la fois et ratification comme quoi tout a été fait en règle.

donc, si la vente à lieu, mon procureur doit poursuivre incontinent la réalisation de mes créances de la bas ainsi que celle de mes autres droits de quelque titre qu'ils fussent, et cela suivant ou d'après le rapport fait par le feu Maria Adami à moi: le chevalier Lely, consul russe en Moldavie, le quel rapport est véridique en tout (si toute fois l'on devait se servir de cette expression, alors qu'il est connue de tous que mes deux terres et leur dépendances ec. ec. avaient été données à ferme par Loudovico Cocapani conjointement avec le prince Sturza à tout autre prix que celui qui était déjà fini dans leur procuration eu égard aux dites terres et leur dépendances ec. ec. à la fois, c'est à dire à un très bas prix, hormis la Crisma du Tergoul de Sousse, pour la quelle seule j'ai accordé permission par lettre spéciale qu'elle soit donnée à ferme pour certaines années, à condition d'être bâtie à neuf aux dépens de celui qu'il a eue) ce rapport est véridique en tout comme je l'ai dit, excepté seulement en ce qui regarde les deux terres Tziocani et Valessaca et le reste de leur dépendances, n'ayant d'autre chose à ajouter, si ce n'est les frais qu'ils m'ont coûté les voyages de divers procureurs que j'ai envoyés en Moldavie à cause de mes débiteurs et à cause des quels je dois payer d'énormes intérêts et j'ai dû payer jusqu'ici, ces ducats auront respectivement à l'argent turque la même valeur ou ils étaient à l'époque ou le paiement des dites lettres devait être effectué.

mon procureur mettra tout de suite la main sur mes deux biens et leur dépendances ec. ec., ainsi que je l'avais ordonné au même Georges Oprischan de le faire en temps opportune et lieu, et, quant au donner et reprendre relativement aux cinq mille ducats qui ont été envoyés ici, mon procureur doit se régler la dessus d'après les revenus successifs qui ont été percus pendant six ans révolus, attendu que je n'ai jamais signé, ni consenti les prétendus baux passés par Loudovico Cocapani et par le prince Sturza: comme sont encore nuls ceux que le feu Maria

adami a voulu faire postérieurement et qu'on pretendoit que je les confirmasse.

mon procureur doit exiger de mon fils les interets des deux mille ducats que sans être autorisé par moi les a donner à un certain georges dimitriou et à qui je paye vint pour cent par an d'interet depuis plus de dix ans aussi bien que les revenus de trois biens que le feu mon beau pere m'avoit prommis en dote et dont je n'ai pas encore recu un seul sou il y a plus de trente ans, les quels biens cependant sont entre ses mains, puis qu'il est devenu son heritier, comme il exigera aussi la partie d'usuffruit qu'elle m'advient de tous ses biens matrimoniaux que j'espere qu'il ne mele refusera pas, vu que tout autre pere n'auroit point fait pour ses enfans ce qu'on scait que j'aye fait pour lui, d'autant plus que je suis nommé son tuteur perpetuel, à cette clause ci, si mon fils veut etre depouille bientôt de tout ce qu'il lui assigne le même testament, excepte la legitime qu'on ne peut pas la lui oter, et me forcer ainsi à partager le surplus avec les parens colateraux du feu mon baupere; n'étant du tout vrai que je l'eusse jamais donné en adoption comme toute la moldavie le scait et, quand même c'eut été vrai, encore c'est l'autorité paternelle seule qu'on cede en pareil cas, et pas du tout les droits des interets respectifs, tant est que mon fils prétende à toute force devenir mon heritier.

pour ce qu'il régarde les onoraires du feu maria adami, c'est à la justice seule à les determiner, qui seront, je n'en doute pas, à raison de sa conduite par rapport à mes affaires, dont il y etoit chargé; en attendant, mon procureur doit s'informer combien d'argent a-t-il reçu la bas adami, vu que d'ici rien à pris avant son départ que cinq cens romains seulement, ce qu'il fait 211 ducats en tout, n'étant, du reste, obligé que de s'entretenir à mes propres dépens, c'est à dire nourrir, loger et abiter de la maniere la plus décente, ainsi que de payer l'entretien d'une voiture à deux chevaux, d'un cocher, et d'un simple domestique, tout ceci doit être payé, ca va sens dire, sur le même pied qu'on est en usage de payer à yassi, et non ail leurs, de sorte que, si le feu adami à eu moins de ce que je lui dois, mon procureur le lui rendra; si, au contraire, à pris de plus, mon procureur le reprendra sur la valeur des effets à lui appartenants.

mon procureur doit demander de mons: le chevalier lely toutes les lettres et autres papiers, y compris spécialement le rapport que je lui ait fait sur l'état de mes affaires, ainsi que sur la conduite de loudovico cocapani, du prince sturza et du feu maria adami, lettres d'ailleurs que je lui ait écrit et envoyées à differents reprises, parmi les quels papiers je trouve entr'autres le contrere vû d'un de mes creanciers, nommé cavaliери malvolti, par lequel celui ci annule une lettre de change de mille cinq cens ducats que je lui avois donnée sous le faux pretexte de l'engager à renoncer au contrat viagère que j'avois passé fictivement avec lui, ces papiers et ces lettres sont toutes indiquées dans la traduction faite par moi même en langue moldave de cette même traduction,

ainsi que de quelques autres instructions y anexées et que j'ai envoyée dernièrement en moldavie par la voie de la legation russe d'ici sous la date du premier jour de ce mois ci.

mon procureur exigera aussi (si toutefois ce le est necessaire) du prince sturza le rapport que je lui avois fait sur la fin de son regne, ainsi qu'au divan d'alors sous la forme de supplique, en tout cas, si les lois de Justinien ne prévoient le cas de ma separation d'avec mon fils, alors les juges faisant usage du pouvoir discretionnaire qu'il leur est accordé par ces memes lois, ainsi que cela se pratique dans des pareils cas, décideront la question suivant l'equite ou le bons sens, qui est la même chose, et lesquels, comme on scait, president à l'établissement de chaque nouvelle lois. Mon procureur priera le divan pour qu'il aje la bonte et l'humanite de terminer mes affaires portees devant eux dans l'espace d'un mois et demi tout au plus.

cette procuration, quoique donnée sous seing privé, à la même force que celles qui sont données par acte publique, voyez le tittre du mandat. En foie de quoi j'ai apposé mon scaux à cote de mes signatures. rome, 19 fevrier 1829.

Gh. B. Cam. georges bogdan.
(pecete ruptă)

« Vechilăcul » e întovărășit de această scrisoare « moldovenească »:

Cinst. d. Păh. Gheorghi Oprișan cu fericită sănătate mă închin.

Sânt câteva zăli că Ț'am trimis un plicu întru carile era vechilăcul ce-Ț dau în limba moldoviniască pentru a sfârșă trebile mele de acolò. Acum ăț trimit tot asămine unul scris în limba franțuzască. Ăț zăsem precum ăț zăcu și acum că, nevoind dum. a fi vechilul mieu, Divanu are a numi una în locul dumitali; când și când nici Divanul n'a voi, atunci d. ai puteri di a numi acei obrazu ci'i gășă cu cale, învoindu-te cu dănsul pentru cee ci i să cade ca să i să dē pentru osteneleli lui, afară din cheltuelile ci să fac în curgire vremii păă când o sfârși trebile mele. Bani n'am avut ce să trecu la protocolu vechilăcul, cu toati că, la zile de nevoi, să facă cineva vechilăcuri și fără acest formalità, adică obicei, de vremi că iscălitura mē și haractirul scrisorii meli ăl conoaști fiuște carile.

a d^{li} de bini voitor.

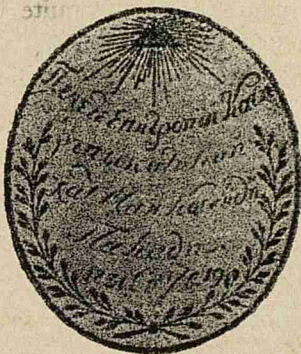
Roma, 19 Fevruarii 1829.

Gh. B. Cam.

La 8 Aprilie 1829, Bogdan Paladi, iscălind numai Paladi, ca de obicei, într'o scrisoare către Oprișan, vorbește de tatăl său ca fiind în viață. Și la 1-iu Septemvrie, când Oprișan, devenit ispravnic de Tutova, își trece drepturile Banului Ioan Ghica, Bogdan e numit « dumnealui Căminar ». Tot așa în răspunsul, dela 30 ale lunii, pe care-l dă Gheuca.

La 4 Fevruarie 1830, Paladi, ajuns Hatman, scrie: « De la tată-mieu nicio scrisoare nu am primit; pricinile dumisale stau baltă ». Oprișan face, la 1-iu Aprilie, din acel an o petiție privitoare la averile mandatarului său către Divanul judecătoresc al Cnejeii Moldovei ».

Vestea morții exilatului de bună voie o avea fiul numai în Aprilie 1830, cum se vede din această scrisoare:

Pecetea lui Gheoghe Bogdan

Cu frățască dragoste,
arh. Pahrci.

Fiindcă tatăl meu după știința ce am s'au săvârșit din viață, pentru aceasta de cuviință socot să vii pân aici spre a vorovi și a ne puni la cale întru celi de cuviință pentru ali răposatului. De aciasta poftesc fără prelungiri vină păr aici pentru puțani zăli, și sănt

a dumitale frati
Constd. Paladi Hat.

830, Apr. 16.

[V^o.:] Cinst. frati dumisali arh. Pah. Iordachi Oprișanu ispravc. Țănutului Tutovei

cu frățască dragoste

Bărladul.

De altfel la 16 Iunie 1832 exista o « Epitropie a casei răposatului Hătman C. Paladi »: fiul urmasa răpede în mormânt tatălui de care-l lega numai grija aceleiași averi. La 1833 Lăscărachi Bogdan, polcovnicul, apoi colonelul Lascar Bogdan, apare ca moștenitor: dela el Oprișan a păstrat o întreagă corespondență ¹⁾. Un Manolachi Bogdan Agă se întâmpină apoi la 1835.

¹⁾ O plângere a Zmărăndei Bogdan mama lui Lascarachi în 1838. Dar Constantinică ținuse pe Ralù, fiica lui Scarlat-Vodă Callimachi (Iorga, *Acte și Fragmente*, II, p. 700, nota 1). Cf. și *ibid.*, p. 711, nota 2.

par la présente procuration je nomme pour mon procureur
 mess. georges epistehan paharnik a l'effet de traiter
 de mes affaires en moldavie, ou sont situés mes biens, tels
 que la terre tyocani, la terre valespue, la crisma de te
 goul de pousse, les vignes de necorofti, &c. &c. je desir
 gnerai de jormain ces deux derniers fonds &c. &c. par des
 pendances, et par la quelle annule les précédentes procu
 rations que j'avois données au feu jsepho maria adam
 afin que de le fort mon procureur puisse agir libre
 ment comme il faut.

Si mon fils constantin paladi bogdan consente à me don
 ner ma vie durant deux mille ducats par an dans que
 tre termes fixes et irrévocables à chacun d'eux qu'il
 soient justes au poix et sans aucun frais de trans
 port à ma charge en me les faisant parvenir tou
 jours par la voie des banquiers partout ou je serai
 en europe, et avec garantie aussi d'être ponctuel
 à tous ces engagements. Et en outre de maintenir irrévo
 cablement le contrat fait à ce sujet. Et si de plus mes
 fils s'obligent par le même contrat de payer les six mille
 deux cent ducats que je dois ici à rome ainsi bien que
 tous les frais, et autres dépenses qui ont été faits jus
 qu'ici la bas pour mon compte ainsi que celles qui seront

Memoriu francez a lui Gheorghe Bogdan

G-ral R. ROSETTI. Notele unui ofițer norvegian înaintea și în timpul războiului de neatarnare 1876—1878	35.—
GR. NANDRIȘ. Patru documente dela Ștefan-cel-Mare	15.—
N. IORGA. Rătăcirile în Apus ale unui pretendent român, Ioan Bogdan, în sec. al XVI-lea	15.—
N. IORGA. Francmasoni și conspiratori în Moldova secolului al XVIII-lea.	5.—
Dr. ANDREI VERESS. Nunții apostolici în Ardeal.	30.—
N. IORGA. Din originile politicianismului român: O acțiune de opoziție pe vremea Fanarioților.	8.—
N. IORGA. Informații spaniole despre războiul nostru pentru independență.	32.—
G. CANTACUZINO. Colonizarea orientală în Illyricum	35.—

TOMUL IX (1928—29):

200.—

N. IORGA. Cronicele turcești ca izvor pentru istoria Românilor.	12.—
N. IORGA. Portretele Domnilor noștri la muntele Athos	20.—
D. ONCIUL. Români și Unguri în trecut	15.—
S. GREAVU-DUNĂRE. Bibliografia Dobrogei, 425 a. Hr.—1928 d. Hr.	80.—
N. IORGA. Portrete și lucruri domnești nou-descoperite	20.—
N. IORGA. Comemorarea lui Francesco Petrarca	20.—
N. IORGA. Un boier de provincie în timpul Eteriei și Reg. Organic.	10.—
Păr. H. INGIGIAN. Mărturii armenesti despre Valahia și Moldova.	35.—
G-ral R. ROSETTI. Rapoarte daneze asupra războiului din 1877—1878	10.—

TOMUL X (1929):

400.—

G-ral R. ROSETTI. Câteva săbii ale lui Constantin Brâncoveanu	15.—
CL. ISOPESCU. Documenti inediti della fine del Cinquecento.	70.—
N. BĂNESCU. Acte venețiene privitoare la urmașii lui Petru-Vodă Șchiopul.	60.—
G. SOFRONIE. Principiul naționalităților în Dreptul internațional public.	100.—
N. IORGA. Originea moldoveană a lui Enăchiță Văcărescu	8.—
I. LUPAȘ. «Chronicon Dubnicense» despre Ștefan-cel-Mare	10.—
P. P. PANAITESCU. Miron Costin, Istoria în versuri polone	85.—
N. IORGA. I. Intre Domnii Moldovei și ai Țării Românești, cum se făcea corespondența; II. Zugravi noi și vechi	10.—
N. IORGA. Scrisori domnești din arhivele din Stockholm	20.—

TOMUL XI (1930):

340.—

N. IORGA. Există o scrisoare de trădare a lui Mihai Viteazul?	30.—
G-ral R. ROSETTI. I. Știri mărunte și note relative la istoria armamentului la noi. II. Când s'a adoptat steagul tricolor la noi	20.—
G. BALȘ. I. Biserica din Lujeni. II. Pridvorul bisericilor moldovenești.	50.—
S. MEHEDINȚI. Coordonante etnografice. Civilizația și cultura	60.—
N. IORGA. I. Originea lui Ștefan Răzvan. II. Petrecerea lui Vasile Lupu în exilul dela Constantinopol	10.—
G-ral R. ROSETTI. Războiul dela moartea lui Ștefan-cel-Mare până la aceea a lui Matei Basarab. I. Armamentul	25.—
N. IORGA. Octoihul Diacului Lorinț	15.—
ANDREI RĂDULESCU. Juristul Andronache Donici	30.—
G-ral R. ROSETTI. Războiul dela moartea lui Ștefan-cel-Mare până la aceea a lui Matei Basarab. II. Organizarea	25.—
ION I. NISTOR. Decorarea lui Avram Iancu și a camarazilor săi	55.—
ANDREI RĂDULESCU. Asemănările între ideile primitive ale poporului din Bretania și ale poporului român	20.—

TOMUL XII (1931—32):

300.—

ANDREI RĂDULESCU. Influența belgiană asupra Dreptului român.	25.—
N. IORGA. Un pact de familie și o nuntă domnească în 1587.	7.—
N. IORGA. La cronologia vechilor Domni moldoveni	5.—
N. IORGA. Pretendentul Nicolae Basarab în Elveția	5.—
ION I. NISTOR. Opera d-lui N. Iorga	10.—
ION I. NISTOR. Un român iscoadă la 1683 în tabăra Regelui Sobieski la Viena	20.—

MEMORIILE SECȚIUNII ISTORICE

SERIA III

	Lei
<u>TOMUL I (1922—23):</u>	100.—
<u>TOMUL II (1923—24):</u>	130.—
<u>TOMUL III (1924—26):</u>	840.—
<u>TOMUL IV (1924):</u>	160.—
<u>TOMUL V (1925—26):</u>	160.—
<u>TOMUL VI (1926—27):</u>	300.—
G-ral R. ROSETTI. Studii asupra chipului cum se făptuia războiul de către Ștefan-cel-Mare. — Mem. IV și V	50.—
N. IORGA. O mărturie din 1404 a celor mai vechi « Moldoveni »	8.—
N. IORGA. O tipăritură românească la Uppsala	15.—
N. IORGA. Goleștii și alți elevi ai lui Töpffer în Geneva	10.—
ANDREI RĂDULESCU. Șaizeci de ani de Cod Civil	20.—
N. IORGA. Știri nouă despre biblioteca Mavrocordaților și despre vieța muntenească în timpul lui Constantin-Vodă Mavrocordat	18.—
N. IORGA. Cea mai veche ctitorie de nemeși români din Ardeal (1408—9).	15.—
N. BĂNESCU. Opt scrisori turcești ale lui Mihnea II « Turcitul »	30.—
G. VĂLSAN. Harta Moldovei de Dimitrie Cantemir	30.—
N. IORGA. Foaia de zestre a unei domnițe moldovenești din 1587 și exilul din Veneția al familiei sale	15.—
V. MOTOGNA. Războaiele lui Radu Șerban (1602—1611)	30.—
ETTORE PAIS. Gli scavi di Pompei ed il tesoro di Mahdia	12.—
Dr. ANDREI VERESS. Scrisorile Misionarului Bandini din Moldova (1644—1650)	25.—
<u>TOMUL VII (1927):</u>	300.—
CONST. C. GIURESCU. Organizarea financiară a Țării-Românești în epoca lui Mircea-cel-Bătrân	25.—
CONST. I. KARADJA. Delegații din țara noastră la conciliul din Constanța (Baden) în anul 1415	30.—
N. IORGA. Noui acte românești la Sibiu	25.—
N. IORGA. Momente istorice.	8.—
N. IORGA. Informațiuni germane despre România și Basarabia pe la 1870.	10.—
Dr. ANDREI VERESS. Păstoritul ardelenilor în Moldova și Țara-Românească până la 1821	60.—
CONST. C. GIURESCU. Nicolae Milescu Spătarul	32.—
ȘT. METEȘ. Contribuțiuni nouă privitoare la familia boierească Buhuș din Moldova	30.—
I. NISTOR. Răsunetul războiului din 1877 în Bucovina și Basarabia	12.—
N. IORGA. Ultimele scrisori din țară către N. Bălcescu.	10.—
N. IORGA. Incă un portret al lui Mihai Viteazul	10.—
ANDREI RĂDULESCU. Unificarea legislativă	40.—
<u>TOMUL VIII (1927—28):</u>	320.—
H. PETRI. Relațiunile lui Jakobus Basilicus Heraclides cu capii Reformațiunii	25.—
ANDREI RĂDULESCU. Izvoarele Codului Calimach.	18.—
N. IORGA. Imperiul Cumanilor și Domnia lui Băsarabă	10.—
N. IORGA. O gospodărie moldovenească la 1777 după socotelile cronicarului Ioniță Canta.	12.—
I. LUPAȘ. Doi umaniști în sec. al XVI-lea	20.—
N. IORGA. Brodnicii și Românii	20.—
P. P. PANAITESCU. Contribuții la opera geografică a lui D. Cantemir.	25.—
G-ral R. ROSETTI. Regulamentul Infanteriei franceze din 1 August 1791 și influența lui asupra regulamentelor de cari s'au servit oștirile românești sub Regulamentul Organic	15.—

VERIFICAT
1987